

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Πτυχιακή Εργασία

«Καθολικός σχεδιασμός: μεταγραφή πληροφοριακών
κειμένων σχετικά με τις σπουδές στο ΠΤΕΑ για
φοιτητές με αναγνωστικές δυσκολίες ποικίλης
αιτιολογίας»

Ταγαράκη Κωνσταντίνα

Α΄ επιβλέπουσα

Τζιβινίκου Σωτηρία, Λέκτορας ΠΤΕΑ

Β΄ επιβλέπων

Καραγιαννίδης Χαράλαμπος, Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΤΕΑ

Βόλος 2013

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Πτυχιακή Εργασία

«Καθολικός σχεδιασμός: μεταγραφή πληροφοριακών
κειμένων σχετικά με τις σπουδές στο ΠΤΕΑ για
φοιτητές με αναγνωστικές δυσκολίες ποικίλης
αιτιολογίας»

Ταγαράκη Κωνσταντίνα

Α' επιβλέπουσα
Τζιβινίκου Σωτηρία, Λέκτορας ΠΤΕΑ

Β' επιβλέπων
Καραγιαννίδης Χαράλαμπος, Αναπληρωτής Καθηγητής ΠΤΕΑ

Βόλος 2013

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 11688/1
Ημερ. Εισ.: 08-01-2014
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΠΕΑ
2013
ΤΑΓ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	3
1. Εισαγωγή.....	4
2. Καθολικός Σχεδιασμός και δυσκολίες μάθησης.....	5
2.1 Αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού.....	6
2.2 Εφαρμογές του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση.....	10
2.3 Καθολικός Σχεδιασμός και Θετικές Επιστήμες.....	11
2.4 Καθολικός Σχεδιασμός και πολιτισμικές διαφορές.....	12
2.5 Ερευνητικές προσεγγίσεις του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση.....	13
2.6 Πλεονεκτήματα του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση.....	15
2.7 Planning for All Learners (PAL): Ένα χρήσιμο εργαλείο για την εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση.....	16
2.8 Εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού με τη μέθοδο Easy-to-Read.....	18
3. Στόχοι και υποθέσεις της έρευνας.....	22
4. Μεθοδολογία της έρευνας.....	23
4.1 Το υποκείμενο της έρευνας.....	23
4.2 Διαδικασία.....	24
4.3 Εργαλεία συλλογής δεδομένων.....	26
5. Στατιστική ανάλυση δεδομένων – Αποτελέσματα.....	27
6. Συμπεράσματα της έρευνας - Συζήτηση.....	34
7. Παράρτημα.....	36
Βιβλιογραφία.....	86

Περίληψη

Ο Καθολικός Σχεδιασμός στη μάθηση, αποτελεί ένα σχετικά καινούργιο δεδομένο για τον τομέα της εκπαίδευσης. Ξεκινώντας από την αρχιτεκτονική, γρήγορα οι ερευνητές βρήκαν τον τρόπο εφαρμογής του και στην εκπαίδευση. Μέσα σε λιγότερο από είκοσι χρόνια, κατάφερε να αποκτήσει ένθερμους υποστηρικτές, οι οποίοι προσπάθησαν – και συνεχίζουν να προσπαθούν – να ερευνήσουν όλες τις πτυχές του.

Μολονότι βρισκόμαστε στον 21ο αιώνα, οι αναγνωστικές δυσκολίες ποικίλης αιτιολογίας, συνεχίζουν να αποτελούν τροχοπέδη στην πρόσκτηση της πληροφορίας από μέρους των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η μέθοδος «Easy-to-Read» ή «Κείμενο για Όλους», αποτελεί ένα παρακλάδι του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση, όπου κύριος στόχος του είναι η δημιουργία κειμένων που να είναι προσβάσιμα σε όλους, ανεξαρτήτως δυσκολιών που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν.

Λαμβάνοντας υπόψιν όλα τα παραπάνω, υλοποιήθηκε η συγκεκριμένη έρευνα, η οποία είχε σαν κύριο στόχο την τροποποίηση πληροφοριακών κειμένων του Οδηγού Σπουδών του Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής με βάση τη μέθοδο Easy-to-Read, ώστε να είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές του τμήματος που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάγνωση. Αρχικά, διερευνήθηκε και εξακριβώθηκε η αναγκαιότητα μιας τέτοιας ενέργειας, ενώ μετέπειτα αξιολογήθηκε ο βαθμός επίτευξης του παραπάνω εγχειρήματος. Κατά το δεύτερο ερευνητικό στάδιο, επιβεβαιώθηκαν οι αρχικές ερευνητικές υποθέσεις, αφού οι φοιτητές αξιολόγησαν θετικά την τροποποίηση, τόσο ως προς τον Οδηγό Σπουδών, όσο και ως προς τη συνάφειά του με τις αρχές της μεθόδου Easy-to-Read.

1. Εισαγωγή

Οι ρίζες του Καθολικού Σχεδιασμού εντοπίζονται στον τομέα της αρχιτεκτονικής. Συγκεκριμένα, οι ανάγκες πρόσβασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες σε χώρους και κτιριακές υποδομές ήταν η αιτία για τη μεγάλη στροφή που επέφερε τις πρώτες αλλαγές, αρχικά στον τομέα της αρχιτεκτονικής και μετέπειτα στο χώρο της εκπαίδευσης (Rose & Meyer, 2002).

Σε αυτό διετελέσε και μια σειρά από παράγοντες, όπως η νομοθετική αναθεώρηση στις Η.Π.Α. το 1990, έπειτα από σειρά κινητοποιήσεων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, όπου διεκδικούσαν ίσες ευκαιρίες για πρόσβαση σε χώρους και κτίρια. Ένας ακόμη παράγοντας, υπήρξε και η συνειδητοποίηση από μέρους της επιστημονικής κοινότητας, του θετικού αντικτύπου που θα είχε ο ενιαίος σχεδιασμός, τόσο στον οικονομικό τομέα των κατασκευών, όσο και στο ελκυστικό κομμάτι των κτιριακών υποδομών (Howard, 2003).

Όλα τα παραπάνω συνηγόρησαν, έτσι ώστε να γεννηθεί ένα νέο κίνημα, αυτό του Καθολικού Σχεδιασμού ή Universal Design (Story et al., 1997), σκοπός του οποίου ήταν, αλλά και συνεχίζει να είναι, η δημιουργία χώρων, προϊόντων ή υπηρεσιών, που να είναι όσο το δυνατόν προσβάσιμα σε άτομα με ειδικές ανάγκες και ιδιαίτερα σε αυτούς που αντιμετωπίζουν κινητικό πρόβλημα. Παραδείγματα εφαρμογών του Καθολικού σχεδιασμού στις κτιριακές υποδομές, είναι οι ράμπες, οι ανελκυστήρες και οι αυτόματες πόρτες.

Αργότερα, μία ομάδα ειδικών επιστημόνων, όπως αρχιτέκτονες, μηχανικοί και σχεδιαστές, έπειτα από διεξοδική μελέτη και έρευνα, κατέληξε στη διατύπωση των επτά αρχών του καθολικού σχεδιασμού, οι οποίες δε συνδέονται αποκλειστικά με τις κτιριακές κατασκευές, αλλά και με το σχεδιασμό ενός ευρέως επεκτεταμένου φάσματος προϊόντων και υπηρεσιών (N.C. State, 1997): Οι επτά αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού είναι οι εξής:

- Η ισότιμη χρήση του από όλους τους ανθρώπους, δηλαδή ο αρχικός σχεδιασμός να διασφαλίζει τη χρήση από άτομα με διαφοροποιημένες ανάγκες.
- Η πρόβλεψη στο σχεδιασμό, σύμφωνα με την οποία η χρήση μπορεί να γίνει με παραπάνω από έναν τρόπους.

- Η ευκολία στη χρήση, όπου δεν απαιτούνται ιδιαίτερες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να μπορεί ο καθένας να έχει πρόσβαση.
- Οι αντιλαμβανόμενες πληροφορίες, οι οποίες δεν επηρεάζονται ούτε από τις συνθήκες του περιβάλλοντος, αλλά ούτε από τις αισθητηριακές ικανότητες του χρήστη.
- Η ανοχή στο λάθος, σύμφωνα με την οποία το άτομο έχει τη δυνατότητα να κάνει λάθος στη χρήση, αλλά χωρίς την ύπαρξη αρνητικών συνεπειών.
- Η χαμηλή σωματική προσπάθεια· τα άτομα δε χρειάζεται να καταβάλλονται σωματικώς, όταν ένα κτίριο ή οποιοδήποτε άλλο προϊόν έχει σχεδιαστεί με γνώμονα τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού.
- Το κατάλληλο μέγεθος και ο επαρκής χώρος, ώστε να διασφαλίζεται η χρήση και ο χειρισμός, ανεξάρτητα από τα σωματικά χαρακτηριστικά και τη στάση του σώματος του κάθε ατόμου.

Αξίζει να τονιστεί, πως οι συγκεκριμένες αρχές δε συντελούν μόνο στη διευκόλυνση του ίδιου του χρήστη· προσφέρουν εξίσου σημαντικά οφέλη και στον ίδιο το δημιουργό, αφενός μεν διότι το κόστος της κατασκευής είναι μικρότερο, και αφετέρου δε επειδή ο σχεδιασμός και η υλοποίησή της είναι σαφέστατα ευκολότερα, καθώς οι όποιες τροποποιήσεις στο χώρο γίνονται εξ' αρχής, παραλείποντας οποιεσδήποτε μετέπειτα παρεμβάσεις (Howard, 2003).

2. Καθολικός Σχεδιασμός και δυσκολίες μάθησης

Την ίδια περίοδο που διατυπώθηκαν οι αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού για το σχεδιασμό προϊόντων και κτιριακών υποδομών, the Individuals with Disabilities Education Improvement Act (IDEIA), διέκριναν πως δεν είναι αναγκαία η πρόσβαση μόνο σε φυσικούς χώρους, αλλά και σε αυτούς της γνώσης και της πληροφόρησης, ή αλλιώς της εκπαίδευσης. Αργότερα, οι Kame'enui and Simmons (1999), αναφέρουν χαρακτηριστικά, πως είναι εξίσου ζωτικής σημασίας η δημιουργία «cognitive ramps»,

με αυτή των «physical ramps». Επίσης, επισημαίνουν τα οφέλη μιας τέτοιας αλλαγής όχι μόνο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, αλλά για το σύνολο των ανθρώπων.

Επιπρόσθετα, θετικά συνέβαλλαν τα σημαντικά ευρήματα προηγούμενων δεκαετιών στον τομέα της νευροψυχολογίας, σύμφωνα με τα οποία διαπιστώθηκε πως ο κάθε άνθρωπος έχει ένα δικό του τρόπο μάθησης (learning style), που απορρέει από τις ατομικές διαφοροποιήσεις που συναντώνται στο εγκεφαλικό σύστημα του καθενός. Οπότε, θεωρήθηκε αναγκαία η δημιουργία αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών που θα υπερπηδούσαν τέτοιου είδους εμπόδια (Grace, 2008· Howard, 2003).

Αρκετοί εκπαιδευτικοί οργανισμοί στις ΗΠΑ, ορμώμενοι από τις παραπάνω εξελίξεις, άρχισαν να ασχολούνται με την εμπλοκή του Καθολικού Σχεδιασμού σε δύο άλλους τομείς: στη διδασκαλία μέσα στην τάξη και στην παροχή γνώσεων σε γενικότερο πλαίσιο. Συγκεκριμένα, τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα επικεντρώθηκαν στο πώς η εμπλοκή της τεχνολογίας, μπορεί να προκαλέσει τη μεγιστοποίηση των ευκαιριών για πρόσβαση στη γνώση, από άτομα που αντιμετωπίζουν δυσκολίες μάθησης (Howard, 2003).

Ένας από αυτούς τους οργανισμούς, με την επωνυμία Center for Applied Special Technology (CAST), ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '90, ξεκίνησε την αναζήτηση τρόπων πρόσβασης στη γνώση μέσα στα σχολεία. Αναλυτικότερα, προσπάθησαν να προσαρμόσουν το εκπαιδευτικό υλικό ορισμένων σχολείων, με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι προσβάσιμο σε μαθητές με δυσκολίες μάθησης.

2.1 Αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού

Έχοντας ως παράδειγμα τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού για τη δημιουργία προσβάσιμων χώρων, το CAST προχώρησε στην καθιέρωση του όρου Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση¹ ή Universal Design for Learning (UDL), (Evans et al.,

¹ Για λόγους συντομίας, παρακάτω ο όρος Καθολικός Σχεδιασμός στη μάθηση θα αναφέρεται και ως Καθολικός Σχεδιασμός.

2010· Morra & Reynolds, 2010· Rose & Meyer, 2002). Έτσι προέκυψαν και οι παρακάτω τρεις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού:

1. Ποικιλία στους τρόπους και τα μέσα παρουσίασης (CAST, 2013): με αυτόν τον τρόπο, το περιεχόμενο της διδασκαλίας παρέχεται στους μαθητές με ποικίλα μέσα, τα οποία κάνουν την πληροφορία αντιληπτή διαμέσου όλων των αισθήσεων. Αυτά τα μέσα μπορεί να αναπαράγουν την πληροφορία οπτικά, ακουστικά, γραφικά, ή ακόμη και απτά. Τέτοιου είδους μέσα αποτελούν τα βίντεο, η χρήση ιστοσελίδων και οι αναπαραστάσεις που χρησιμοποιούνται κυρίως για τη διδασκαλία κυρίως πολύπλοκων εννοιών. Επιπλέον, αναφέρεται ότι μέσο παρουσίασης του διδακτικού περιεχομένου αποτελεί και η ανάθεση διαφόρων project στους μαθητές, ενώ κάτι τέτοιο ενισχύεται από την οργάνωση των μαθητών σε ομάδες (Haley-Mize & Reeves, 2013).
2. Ποικιλία στους τρόπους και τα μέσα έκφρασης (CAST, 2013): μέσα από την ποικιλομορφία στην έκφραση των μαθητών, όχι μόνο ελέγχεται το κατά πόσον οι μαθητές έχουν κατακτήσει τη γνώση, αλλά επίσης αποδεικνύουν και οι ίδιοι – με τη συνδρομή ποικίλων μέσων – σε ποιο βαθμό την έχουν κατακτήσει. Τα μέσα που συνηγορούν σε αυτού του τύπου έκφραση των μαθητών, είναι κυρίως φυσικά· η δραματοποίηση, η εκφραστικότητα κατά την ανάγνωση και το παιχνίδι είναι κάποια από αυτά. Σε σοβαρότερες περιπτώσεις δυσκολιών μάθησης, η συνεισφορά της τεχνολογίας κρίνεται απαραίτητη.
3. Ποικιλία στους τρόπους και τα μέσα εμπλοκής (CAST, 2013· Rose & Meyer, 2002): η συγκεκριμένη αρχή του Καθολικού Σχεδιασμού εντοπίζεται μέσα σε μια διδασκαλία, όταν κατά τη φάση του σχεδιασμού της, λαμβάνονται υπόψιν τα ατομικά χαρακτηριστικά, οι προτιμήσεις, τα ενδιαφέροντα και οι ικανότητες του κάθε μαθητή που υπάρχει μέσα στην τάξη. Οι διδακτικές δραστηριότητες που υποστηρίζουν αυτή την αρχή, πρέπει να διασφαλίζουν, πως το ενδιαφέρον των μαθητών, θα διατηρείται αμείωτο σε όλη τη διάρκεια του μαθήματος και θα δίνονται διαρκώς ευκαιρίες για την ενίσχυση της αυτορρύθμισης των μαθητών. Μια στρατηγική για την εμπλοκή των μαθητών στο μάθημα, είναι η χρήση προηγούμενων γνώσεων, για την εισαγωγή στο νέο μάθημα. Εάν η προσπάθεια για εμπλοκή στο μάθημα επιτύχει, ο κάθε

μαθητής θα συμμετέχει ενεργά στον καθορισμό των στόχων, στη διαδικασία του μαθήματος και στις φάσεις αξιολόγησης και αυτοαξιολόγησης.

Οι παραπάνω αρχές είναι πλήρως αποδεκτές και καθιερωμένες, σε ό,τι αφορά την εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού, σε παγκόσμια κλίμακα. Παρόλα αυτά, υπάρχουν διάφορα κέντρα, τα οποία έχουν προσπαθήσει να προσθέσουν επιπλέον στοιχεία στις παραπάνω κατευθυντήριες αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση. Ένα τέτοιο κέντρο είναι το Center on Postsecondary Education and Disability (CPED). Στο συγκεκριμένο κέντρο, έχει δημιουργηθεί ένα αρχείο εκπαιδευτικού υλικού, που είναι σχεδιασμένο για τις σχολές μετα-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Jorgenson & Weir, 2002). Έτσι λοιπόν, επιπλέον των παραπάνω αρχών του Καθολικού Σχεδιασμού, το CPED προσθέτει τα παρακάτω στοιχεία:

- Οι οδηγίες θα πρέπει να είναι ξεκάθαρες και διατυπωμένες με απλό τρόπο. Επιπλέον, θα πρέπει να σχεδιάζονται χωρίς να λαμβάνονται υπόψιν οι προηγούμενες εμπειρίες του μαθητή, οι γνώσεις του, το γλωσσικό του επίπεδο, οι ικανότητες και δεξιότητές του και τέλος, ο βαθμός συγκέντρωσής του.
- Οι πληροφορίες που δίνονται στους μαθητές, θα πρέπει να γίνονται αμέσως αντιληπτές από αυτούς, ανεξάρτητα από τις συνθήκες που επικρατούν στο περιβάλλον, όπως είναι για παράδειγμα η ένταση του φωτός ή τα επίπεδα θορύβου, και τις αισθητηριακές ικανότητες του χρήστη, που μπορούν να απαιτούν επιπλέον προσαρμογές στο εκπαιδευτικό υλικό, όπως για παράδειγμα μπορεί να είναι οι ηχογραφήσεις ή η παρουσίαση σε διαφάνειες.
- Ο σχεδιασμός της διδασκαλίας, θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευελιξία για ανοχή στο λάθος. Με αυτόν τον τρόπο, δίνεται το περιθώριο για περαιτέρω διαφοροποιήσεις σε ατομικό επίπεδο. Παραδείγματα τέτοιων διαφοροποιήσεων είναι η δημιουργία ρουμπρίκας ή λίστας ελέγχου για την αυτοαξιολόγηση του κάθε μαθητή ή ακόμη και η εργασία των μαθητών ανά δύο.
- Η φυσική προσπάθεια που καταβάλλουν οι μαθητές θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν μικρότερη, όπου φυσικά κάτι τέτοιο είναι δυνατόν να συμβεί. Ως αποτέλεσμα, καθίσταται εφικτή η μέγιστη συγκέντρωση, προσοχή και εμπλοκή του μαθητή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό βέβαια, δε συνεπάγεται πως η συγκεκριμένη αρχή αποποιείται της οποιαδήποτε

σωματικής συμμετοχής των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία· αντίθετα μάλιστα, την ενθαρρύνει ιδιαίτερα, όπου αυτή κρίνεται ότι είναι αναπόσπαστο κομμάτι για τη διδασκαλία συγκεκριμένων εννοιών.

- Το κλίμα της τάξης πρέπει να είναι ευχάριστο και δημιουργικό, έτσι ώστε να δημιουργούνται οι κατάλληλες ενταξιακές συνθήκες για την εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού. Παράλληλα, ο πήχης των προσδοκιών του εκπαιδευτικού για την πορεία όλων των μαθητών, θα συνεχίσει να βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο.

Ο Edyburn (2009) αναφέρει άλλα δέκα σημεία, τα οποία όπως υποστηρίζει, θα πρέπει να λάβουν υπόψιν τους οι ερευνητές και όσοι ασχολούνται με τον Καθολικό Σχεδιασμό στη μάθηση, προκειμένου να επιτευχθεί η σωστή εφαρμογή του.

Τα σημεία λοιπόν, έχουν ως εξής:

- Οι αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση, διαφοροποιούνται σημαντικά από τις αντίστοιχες αρχές του αρχιτεκτονικού Καθολικού Σχεδιασμού.
- Ο Καθολικός Σχεδιασμός στη μάθηση, εκτιμά τις διαφορετικές ανάγκες των ανθρώπων.
- Ο Καθολικός Σχεδιασμός έχει απόλυτη σχέση με το σχεδιασμό της διδασκαλίας.
- Ο Καθολικός Σχεδιασμός στη μάθηση, δε σχετίζεται μόνο με την ποιοτική διδασκαλία.
- Ο Καθολικός Σχεδιασμός δεν προκύπτει με απόλυτα φυσικό τρόπο.
- Η τεχνολογία πρέπει να αποτελεί βασικό πυλώνα για τη σωστή εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση.
- Ο Καθολικός Σχεδιασμός στη μάθηση, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται σαν μέσο της υποστηρικτικής τεχνολογίας.
- Η ανάγκη για την αναζήτηση των αρνητικών επιπτώσεων του Καθολικού Σχεδιασμού είναι επιτακτική.
- Η αξιολόγηση του Καθολικού Σχεδιασμού στη διδασκαλία, θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα τις επιδόσεις των μαθητών.
- Η εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού, αποδεικνύεται πολύ πιο περίπλοκη απ' όσο τα φαινόμενα καταδεικνύουν.

2.2 Εφαρμογές του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση

Για να γίνει ακόμη πιο κατανοητή η εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που ανακύπτουν και δυσκολίες μάθησης, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθούν σε αυτό το σημείο κάποια παραδείγματα εφαρμογών του.

Μία εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού είναι κατά τη διδασκαλία μαθήματος των Μαθηματικών, όπως περιγράφεται από το Council for Exceptional Children, (2005). Σε πρώτη φάση, ο εκπαιδευτικός οργανώνει την τάξη σε ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων. Οι ομάδες μπορούν να χωριστούν είτε ανάλογα με το επίπεδο των μαθητών (π.χ. αδύναμοι, μέτριοι και δυνατοί μαθητές), ή ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους (π.χ. σε κάποιους μπορεί να αρέσει η διδασκαλία με οπτικά ερεθίσματα, ενώ σε άλλους με ακουστικά). Στη συνέχεια, δίνεται το υλικό σε κάθε ομάδα, ώστε τα μέλη της να εργαστούν συλλογικά πάνω σε αυτό.

Οι Stockall et al. (2012), αναφέρουν ποικίλες εφαρμογές του Καθολικού Σχεδιασμού εντός της σχολικής τάξης. Σε μία από αυτές αναφέρεται, πως ο εκπαιδευτικός μπορεί να οργανώσει μια «γωνιά» για το μάθημα των καλλιτεχνικών. Εκεί θα υπάρχει ποικιλία υλικών και διαφόρων εργαλείων ζωγραφικής (π.χ. πινέλα, σφουγγάρια, μαρκαδόροι, ξυλομπογιές, διάφορα είδη χαρτιών κ.λπ.), επιτρέποντας στους μαθητές να χρησιμοποιήσουν ό,τι θέλουν οι ίδιοι. Στο συγκεκριμένο παράδειγμα, παρατηρείται ότι εμπλέκονται άμεσα οι δύο από τις τρεις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού (πολλαπλά μέσα και εμπλοκή των μαθητών), ενώ η τρίτη, ο σχεδιασμός, καθίσταται αυτονόητο, από τη στιγμή που υπάρχει η συγκεκριμένη «γωνιά» με τον παραπάνω εξοπλισμό. Επιπλέον, η χρησιμότητά της δεν προορίζεται μόνο για το μάθημα των εικαστικών, αλλά μπορεί να ενταχθεί και σε άλλα μαθήματα, παρέχοντας την ευκαιρία στους μαθητές να εκφραστούν και μέσω της ζωγραφικής, εκτός του προφορικού λόγου.

Ένα ακόμη παράδειγμα διδασκαλίας μέσω του Καθολικού Σχεδιασμού, αναφέρεται από τους ίδιους (2012). Σύμφωνα με αυτό, μια διδασκαλία για τα καιρικά φαινόμενα υλοποιείται και μέσω της τεχνικής της δραματοποίησης. Όλοι οι μαθητές έχουν από ένα κασκόλ (μέσο διδασκαλίας), που κάθε φορά το χρησιμοποιούν με διαφορετικό τρόπο, ώστε να κατανοήσουν διαφορετικά καιρικά φαινόμενα. Έτσι, το

τοποθετούν πάνω από το κεφάλι τους όταν ο καιρός είναι ηλιόλουστος (για τη δημιουργία σκιάς), γύρω από το σώμα τους όταν κάνει κρύο και το κουνούν δυνατά όταν πνέει ισχυρός άνεμος. Οι συγκεκριμένες αναπαραστάσεις προσδίδουν ένα διαφορετικό και συνάμα βιωματικό ύφος στη διδασκαλία.

Οι Bernacchio & Mullen (2007), αναφέρουν πως ένα απλό παράδειγμα εφαρμογής του Καθολικού Σχεδιασμού, που ταυτόχρονα αναδεικνύει και την αρχή του περί ευελιξίας, είναι η ψηφιοποίηση των κειμένων. Με την ψηφιοποίηση έντυπων κειμένων, δίνεται αυτομάτως η δυνατότητα σε άτομα με ειδικές ανάγκες να αποκτήσουν πρόσβαση σε αυτά, αφού η προσαρμογή τους υλοποιείται πολύ πιο εύκολα. Για παράδειγμα, η μετατροπή ενός κειμένου σε ηχητικό αρχείο για άτομα με προβλήματα όρασης, γίνεται πλέον πολύ απλά, χωρίς να είναι απαραίτητη η γνώση εξειδικευμένων λογισμικών και μάλιστα χωρίς κανένα απολύτως κόστος.

Τέλος, για να είναι ακόμη πιο αποτελεσματική η εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού, επισημαίνεται η αναγκαιότητα ύπαρξης ειδικών και έμπειρων επιστημόνων, που θα ασχολούνται εξειδικευμένα με αυτόν τον τομέα (Bernacchio & Mullen, 2007). Ακόμη οι ίδιοι επισημαίνουν, πως η αυτοαξιολόγηση αποτελεί μία στρατηγική διδασκαλίας, η οποία συμβάλλει θετικά στην επίτευξη των αρχικών στόχων της.

2.3 Καθολικός σχεδιασμός και Θετικές Επιστήμες

Παρά τη στροφή του επαγγελματικού προσανατολισμού προς τις Θετικές Επιστήμες, που άρχισε να γίνεται ήδη από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα σε παγκόσμιο επίπεδο, το κομμάτι της διδασκαλίας αυτών των επιστημών σε μαθητές με δυσκολίες μάθησης, παραμένει σχεδόν άθικτο. Η συγκεκριμένη διαπίστωση πηγάζει από το γεγονός, πως ο αριθμός των ατόμων με δυσκολίες μάθησης που ασχολούνται επαγγελματικά με τον κλάδο των Θετικών Επιστημών, είναι αρκετά μικρός (Leddy, 2010). Κάτι τέτοιο, φυσικά και δεν αποτελεί θετικό σημάδι για την επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, αφού με τη συνδρομή της

τεχνολογίας, οι Θετικές Επιστήμες καθίστανται μεγάλη πηγή εύρεσης εργασίας στο συγκεκριμένο κλάδο (Basham & Marino, 2010).

Για να εξαλειφθεί λοιπόν, ο εργασιακός παραγκωνισμός που υφίστανται τα άτομα με δυσκολίες μάθησης στον κλάδο των Θετικών Επιστημών, θεωρείται αναγκαία η αλλαγή στον τρόπο διδασκαλίας της συγκεκριμένης κατηγορίας μαθημάτων στο σχολείο. Με την εμπλοκή του Καθολικού Σχεδιασμού στη διδασκαλία των Θετικών Επιστημών, μεγιστοποιείται η δυνατότητα συμμετοχής των μαθητών στο μάθημα. Βέβαια, για να πραγματοποιηθεί κάτι τέτοιο, εκτός των τριών βασικών αρχών του Καθολικού Σχεδιασμού, πρέπει να ληφθούν ακόμη υπόψιν από τους εκπαιδευτικούς, η υιοθέτηση συγκεκριμένων μηχανικών ενεργειών. Σύμφωνα με τους Katehi et al. (2009), οι «μηχανικές συνήθειες του νου» είναι η ανάπτυξη και καλλιέργεια του «συστήματος σκέψης», του αισθήματος αισιοδοξίας του κάθε μαθητή (σε σχέση με την ακαδημαϊκή πορεία), της δημιουργικότητας, της συνεργασίας, της επικοινωνίας, καθώς και της δεοντολογίας.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί, πως και εδώ η εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού, εξαρτάται από την ικανότητα των δασκάλων να σχεδιάζουν και να οργανώνουν σωστά το μάθημα. Φυσικά κάτι τέτοιο θα είναι αδύνατο, εάν δεν υπάρξει προηγουμένως η απαιτούμενη κατάρτισή τους στο σχεδιασμό και την υλοποίηση διδασκαλιών με βάση τον Καθολικό Σχεδιασμό (Basham & Marino, 2013).

2.4 Καθολικός Σχεδιασμός και πολιτισμικές διαφορές

Εκτός των δυσκολιών μάθησης, ένας άλλος παράγοντας που προκαλεί διαφοροποιήσεις στο γνωστικό προφίλ των μαθητών, είναι οι πολιτισμικές διαφορές που εντοπίζονται ανάμεσά τους. Σαν αποτέλεσμα της παραπάνω διαπίστωσης, οι Chita-Tegmark et al. (2011), αναφέρουν πως οι εκπαιδευτικοί δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν επαρκώς στις προκλήσεις που ανακύπτουν από ένα τέτοιο γεγονός. Επομένως, κρίνεται αδήριτη η ανάγκη τροποποιήσεων στα αναλυτικά προγράμματα σπουδών, ειδικά για εκείνα τα σημεία τους, που είναι πιθανότερο να ανακύψουν και

οι μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις μεταξύ των μαθητών. Με άλλα λόγια, πρέπει να υπάρξουν κάποιες αρχές, οι οποίες θα παρέχουν βοήθεια στους εκπαιδευτικούς πάνω στο κομμάτι του σχεδιασμού των διδασκαλιών για μαθητές με ποικίλες μαθησιακές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένων και αυτών των πολιτισμικών αναγκών (Rose & Meyer, 2002).

Αυτές οι κατευθυντήριες, σύμφωνα με το CAST (2011), συμπίπτουν με τις ευρέως αποδεκτές αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού. Νωρίτερα μάλιστα, οι Nisbett et al. (2001), σημείωναν πως οι τρεις διαστάσεις της μάθησης που συμπίπτουν με τις τρεις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού (πολλαπλά μέσα αναπαράστασης, ποικιλία στον τρόπο έκφρασης και ευκαιρίες για συμμετοχή των μαθητών), δέχονται σημαντικές επιδράσεις και από τον πολιτισμό της κάθε χώρας.

Επιπρόσθετα, αναφέρεται πως ειδικά στη σημερινή εποχή όπου όλο και περισσότερο μεγαλώνει το πολιτισμικό χάσμα μεταξύ των μαθητών, κρίνεται αναγκαία η διαφοροποίηση των αναλυτικών προγραμμάτων με βάση τον Καθολικό Σχεδιασμό. Εξάλλου, κάτι τέτοιο δε θα έχει θετικό αντίκτυπο μόνο στην εκπαίδευση των μαθητών με πολιτισμικά ελλείμματα, αλλά και στο σύνολο των μαθητών, εφοδιάζοντας την γλωσσική τους ικανότητα με εκφραστικά και γνωστικά προσόντα (Nisbett et al., 2001).

2.5 Ερευνητικές προσεγγίσεις του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση

Οι έρευνες που πραγματοποιούνται κατά καιρούς γύρω από τις εφαρμογές του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση, έχουν προσφέρει σημαντικά δεδομένα στους ανθρώπους της επιστημονικής κοινότητας, που ερευνούν τη συγκεκριμένη διδακτική προσέγγιση.

Πλήθος ερευνών πάνω στον Καθολικό Σχεδιασμό στη μάθηση, έχει πραγματοποιηθεί από τους Rose & Meyer. Ένα από τα σημαντικά ευρήματά τους (2002), σχετίζεται με τη στοχοθεσία. Συγκεκριμένα, αναφέρουν πως οι αρχικοί στόχοι

της διδασκαλίας πρέπει να αναλύονται σε υποστόχους. Με αυτόν τον τρόπο, αυξάνονται οι πιθανότητες για επίτευξη των κύριων στόχων της διδασκαλίας, αφού η κατάκτηση και εκπλήρωση του κάθε στόχου απαιτεί «μικρά» βήματα από τους μαθητές.

Σε άλλη έρευνα, που πραγματοποιήθηκε από τους Spooner et al. (2008), διερευνήθηκε το κατά πόσο προπτυχιακοί και έμπειροι εκπαιδευτικοί μπορούν να εφαρμόσουν τον Καθολικό Σχεδιασμό στη μάθηση. Μετά από εκπαίδευση μιας ώρας πάνω στον Καθολικό Σχεδιασμό, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν μία διδασκαλία υπό πραγματικές διδακτικές συνθήκες, βασιζόμενη στις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού, για μαθητές με μέτριες ή σοβαρές δυσκολίες μάθησης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, διαπιστώθηκαν τα παρακάτω: πρώτον, τόσο οι προπτυχιακοί, όσο και οι έμπειροι εκπαιδευτικοί, χρήζουν άμεσης ενημέρωσης σχετικά με το τι είναι ακριβώς ο Καθολικός Σχεδιασμός· δεύτερον, ακόμη και σε σύντομο χρονικό διάστημα εκπαίδευσης, φοιτητές και εκπαιδευτικοί μπορούσαν να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν μία διδασκαλία πάνω στον Καθολικό Σχεδιασμό· τρίτον, το μάθημα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς να είναι απαραίτητη η χρήση μέσω τεχνολογίας μεγάλου κόστους. Τέλος, διαπιστώθηκε ότι η διδασκαλία με βάση τον Καθολικό Σχεδιασμό, μπορεί να σχεδιαστεί και να υλοποιηθεί και από εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής. Το συγκεκριμένο εύρημα αντιδιαστέλλεται των αποτελεσμάτων των προηγούμενων ερευνών, σύμφωνα με τα οποία ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μιας τέτοιου είδους διδασκαλίας, είναι δυνατόν να επιτευχθεί μόνο με τη συμμετοχή ειδικών παιδαγωγών.

Σχετικά με ένα από τα παραπάνω ερευνητικά δεδομένα και συγκεκριμένα με την εκπαίδευση των δασκάλων πάνω στη χρήση του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση, η Howard (2003) τονίζει ότι είναι απαραίτητο οι εκπαιδευτικοί να γνωρίζουν τρία τουλάχιστον στοιχεία: πρώτον, να είναι καλοί γνώστες των στόχων των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών, δεύτερον, να έχουν γνώσεις σχετικά με τους τρόπους εμπλοκής της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία, και τρίτον, να διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα για την ανάπτυξη των λεγόμενων «ενοτήτων μελέτης».

Σε άλλη πρόσφατη μελέτη (Haley-Mize & Reeves, 2013), γίνεται λόγος για μία άλλη διάσταση του Καθολικού Σχεδιασμού, που έχει να κάνει με την εφαρμογή του κατά την προσχολική ηλικία. Οι ερευνήτριες υποστηρίζουν, πως σε αυτήν την ηλικία εξαιτίας του φαινομένου του αναδυόμενου γραμματισμού, αλλά και της συσχέτισης

του με την ανάπτυξη των μεταγενέστερων αναγνωστικών δεξιοτήτων των παιδιών, όπως είναι για παράδειγμα η φωνολογική επίγνωση, παίζει μεγάλο ρόλο ο τρόπος μετάδοσης των πληροφοριών (Hamre & Pianta, 2001). Προτείνουν λοιπόν, την υιοθέτηση των αρχών του Καθολικού Σχεδιασμού για τη διδασκαλία και εφαρμογή ποικίλων δραστηριοτήτων στο νηπιαγωγείο.

Οι Chita-Tegmark et al. (2011), συμφωνούν πως οι μελλοντικές έρευνες πρέπει να στραφούν προς την εξέταση της αποτελεσματικότητας των διδακτικών εφαρμογών του Καθολικού Σχεδιασμού, σε σχέση με τις αναδυόμενες ανάγκες των παιδιών με δυσκολίες μάθησης. Ακόμη, επισημαίνουν ότι περαιτέρω έρευνες πρέπει να πραγματοποιηθούν σχετικά με τις πολιτισμικές διαφορές που εντοπίζονται ανάμεσα στους μαθητές και την αναγκαιότητα εμπλοκής του Καθολικού Σχεδιασμού στη διδασκαλία τους· και αυτό καθότι οι μέχρι τώρα έρευνες, αφορούν μόνο στις χώρες της Δύσης, οπότε και τα δεδομένα αφορούν στις συγκεκριμένες, παραγκωνίζοντας αυτές της Ανατολής. Επιπλέον, υπάρχει πιθανότητα τα δεδομένα στην Ανατολή να είναι διαφορετικά από αυτά στη Δύση.

2.6 Πλεονεκτήματα του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση

Ένα από τα κυριότερα οφέλη του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση, είναι η αύξηση των ευκαιριών για πρόσβαση σε αυτή (Bernacchio & Mullen, 2007). Αυτό προκύπτει από το γεγονός, πως η εκάστοτε γνώση ή πληροφορία μπορεί να μεταδοθεί μέσω ποικίλων τρόπων, δίνοντας τη δυνατότητα σε όλο και περισσότερα άτομα να έχουν πρόσβαση σε αυτή. Για παράδειγμα, εάν υπάρχει μέσα στην τάξη ένας τυφλός μαθητής, η πληροφορία θα του δοθεί με ακουστικά ή απτικά μέσα, ενώ στους υπολοίπους μπορεί να δοθεί οπτικά.

Επιπρόσθετα, ο Καθολικός Σχεδιασμός αποτελεί έναν ισχυρό ενταξιακό παράγοντα. Από τη στιγμή που εφαρμόζεται τόσο σε επίπεδο διδασκαλιών, αλλά και σε επίπεδο οργάνωσης του σχολικού περιβάλλοντος, αυτομάτως οι μαθητές αναπτύσσουν και βελτιώνουν τις σωματικές, γνωστικές και κοινωνικές τους

δεξιότητες και καλλιεργούν τα αισθήματα της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας (Stockall et al., 2012).

Πάνω σε αυτό, οι Basham & Marino (2013), επισημαίνουν πως ο Καθολικός Σχεδιασμός, δεν ωφελεί μόνο τους μαθητές με ειδικές ανάγκες, αλλά και όλους τους υπόλοιπους, είτε αυτοί ανήκουν στο μέσο όρο της τάξης, είτε στην κατηγορία των χαρισματικών μαθητών.

Εκτός από τα οφέλη που εντοπίζονται στην εκπαίδευση, οι Johnson & Pliner (2004) σημειώνουν επίσης, σημαντικά κοινωνικά οφέλη για τους εμπλεκόμενους. Συγκεκριμένα, αναφέρουν τη μεγιστοποίηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ δασκάλου και μαθητών, αλλά και μεταξύ των ίδιων των μαθητών. Επιπρόσθετα επισημαίνουν, πως λόγω των αλλαγών που υλοποιούνται στον τρόπο διδασκαλίας με τη χρήση του Καθολικού Σχεδιασμού, εκτός των ίσων ευκαιριών για πρόσβαση στις γνώσεις, δίνονται και ευκαιρίες για τη βελτίωση και ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων όλων των μαθητών.

2.7 Planning for All Learners (PAL): Ένα χρήσιμο εργαλείο για την εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού στη μάθηση

Οι ανάγκες των εκπαιδευτικών για νέες μεθόδους διδασκαλίας, που θα διασφαλίζουν τη μετάδοση της γνώσης σε όλους, οδήγησαν τους ερευνητές στη δημιουργία ενός τρόπου εφαρμογής του Καθολικού Σχεδιασμού (CAST, 2004), που ονομάστηκε Planning for All Learners (PAL). Το συγκεκριμένο εργαλείο, ενδείκνυται κυρίως για την εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού κατά τη διδασκαλία της ανάγνωσης (Meo, 2008). Τα βήματα που απαιτούνται για την εφαρμογή του PAL (CAST, 2010), είναι τα εξής παρακάτω:

1. Επιλογή στόχων από την ομάδα: οι στόχοι επιλέγονται με βάση τα ενδιαφέροντα και τις γνωστικές ανάγκες των μαθητών. Κατά τη διαδικασία επιλογής στόχων, η ομάδα σχεδιασμού καθορίζει το πλαίσιο της διδασκαλίας,

συγκεντρώνοντας αρκετές πληροφορίες που αφορούν στο θέμα που πρόκειται να συζητηθεί κατά τη διδασκαλία.

2. Ανάλυση των στοιχείων της τάξης: η ομάδα σχεδιασμού συλλέγει πληροφορίες που αφορούν στις διδακτικές μεθόδους, στο εκπαιδευτικό υλικό και στην αξιολόγηση που εφαρμόζεται στην τάξη. Μέσα από τη συγκεκριμένη εργασία, θα εξακριβωθούν με ακρίβεια το είδος των εμποδίων που υπάρχουν μέσα στην τάξη και προκαλούν δυσκολίες στην πρόσβαση, στη συμμετοχή και στην εξέλιξη της πορείας των μαθητών. Επιπρόσθετα, αναπτύσσεται και βελτιώνεται το προφίλ της τάξης, σύμφωνα με την ποικιλομορφία της.
3. Εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού: αφού έχουν τεθεί οι διδακτικοί στόχοι, εφαρμόζεται ο Καθολικός Σχεδιασμός στη διδασκαλία, με βάση τις τρεις αρχές του. Η ομάδα σχεδιασμού, επιλέγει τις νέες μεθόδους διδασκαλίας, το νέο υλικό και τις νέες μορφές αξιολόγησης που εναρμονίζονται με τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού. Σαν αποτέλεσμα, ελαχιστοποιούνται τα εμπόδια που μπορεί ενδεχομένως να προκύψουν κατά τη διδασκαλία. Έπειτα διατυπώνεται το σχέδιο διδασκαλίας, και τέλος, συγκεντρώνονται όλα τα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν κατά την παράδοση του μαθήματος.
4. Διδασκαλία του μαθήματος που σχεδιάστηκε σύμφωνα με τον Καθολικό Σχεδιασμό: μία εξειδικευμένη ομάδα, αποτελούμενη από εκπαιδευτικούς γενικής και ειδικής αγωγής, διδάσκει στην τάξη. Στο επόμενο στάδιο αξιολογείται η διαδικασία στο σύνολό της. Εάν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δείξουν πως οι αρχικοί στόχοι δεν εκπληρώθηκαν, η διαδικασία θα πρέπει να επαναληφθεί.

Φυσικά, απαραίτητη προϋπόθεση για το σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας διδασκαλίας μέσω του PAL, είναι η καλή γνώση των αρχών και της πρακτικής εφαρμογής του Καθολικού Σχεδιασμού.

2.8 Εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού με τη μέθοδο Easy-to-Read

Με το πέρασμα των ετών, διαπιστώνεται ερευνητικά, πως η ανάγκη για τη δημιουργία απλών και κατανοητών κειμένων είναι επιτακτική. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, ένας στους τέσσερις ενήλικες παρουσιάζει δυσκολίες στην αναγνωστική κατανόηση. Μάλιστα, κάποιοι ερευνητές επισημαίνουν πως το συγκεκριμένο ποσοστό σε ορισμένες χώρες μπορεί να αγγίζει ακόμη και το 50% του ενήλικου πληθυσμού (Nomura et al., 2012· Tronbacke, 1996).

Τα παραπάνω ερευνητικά δεδομένα, καταδεικνύουν το γεγονός πως αν και βρισκόμαστε στον 21^ο αιώνα, πολλοί άνθρωποι στερούνται του δικαιώματος πρόσβασης στις πληροφορίες. Κάτι τέτοιο φυσικά έχει και αντίκτυπο στην ποιότητα της ζωής των συγκεκριμένων ατόμων· αυτό συμβαίνει, επειδή φτάνουν στο σημείο να στερούνται μιας σειράς αγαθών, όπως η λογοτεχνία, με τα αποτελέσματα αυτών των περιορισμών να γίνονται φανερά, τόσο στο βιοτικό τους επίπεδο όσο και στις ευρύτερες επιλογές τους (Nomura et al., 2012).

Η μέθοδος «Easy-to-Read» ή «Κείμενο για Όλους», χρησιμοποιείται στη γλωσσική προσαρμογή κειμένων, των οποίων αναπόσπαστο κομμάτι αποτελεί η διευκόλυνση του αναγνώστη σε ό,τι αφορά την αποκωδικοποίηση και την κατανόηση του κειμένου κατά τη διαδικασία της ανάγνωσης (Μανερλάκης, 2008· Nomura et al., 2012· Tronbacke, 1996).

Σκοπός του Easy-to-Read, είναι τα νέα τροποποιημένα κείμενα που θα παραχθούν, να μπορούν να γίνονται εύκολα κατανοητά από τον αναγνώστη οποιασδήποτε ηλικίας και ανεξάρτητα από το εάν έχει κάποιου είδους δυσκολίες μάθησης (Μανερλάκης, 2008· Nomura et al., 2012· Tronbacke, 1996).

Οι άνθρωποι λοιπόν, που είναι αναγκαίο να έχουν πρόσβαση σε προσαρμοσμένα κείμενα με τη μέθοδο Easy-to-Read, θα μπορούσαν να κατανεμηθούν στις παρακάτω κατηγορίες (Nomura et al., 2012):

- Άτομα με αναπηρία: η συγκεκριμένη ομάδα ατόμων, είναι αυτή στην οποία εντοπίζονται οι περισσότερες δυσκολίες ανάγνωσης. Κατά συνέπεια, οι συγκεκριμένοι άνθρωποι θα πρέπει να δέχονται συνεχώς την υποστήριξη μέσω της μεθόδου Easy-to-Read. Τα άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν

δυσκολίες στην ανάγνωση, που οφείλονται σε μαθησιακές δυσκολίες, δυσλεξία, νοητική καθυστέρηση, νευρολογικές διαταραχές, κώφωση, ή και τύφλωση. Άλλοι από αυτούς αντιμετωπίζουν σοβαρότερες και άλλοι πιο ήπιες μορφής αναγνωστικές δυσκολίες.

- Άτομα των οποίων οι αναγνωστικές δυσκολίες οφείλονται σε άλλους παράγοντες: τέτοια άτομα μπορεί να είναι μετανάστες, άτομα με λειτουργικό αναλφαβητισμό ή ακόμη και παιδιά τα οποία δεν έχουν κατακτήσει ακόμη τη δεξιότητα ανάγνωσης..

Κατά τα πρώτα χρόνια εφαρμογής της μεθόδου Easy-to-Read, αρκετοί ερευνητές προσπάθησαν να διατυπώσουν εκτενείς οδηγίες για τη δημιουργία προσαρμοσμένων κειμένων. Πλέον, οι σύγχρονες έρευνες έχουν απομακρυνθεί από αυτό το ρεύμα, υποστηρίζοντας πως ο καλύτερος οδηγός για τη δημιουργία κειμένων με βάση τη μέθοδο Easy-to-Read, δεν είναι άλλος από την εμπειρία και τα ερευνητικά δεδομένα που ανακύπτουν κατά καιρούς (Nomura et al., 2012).

Παρόλα αυτά, οι κατευθυντήριες γραμμές του Easy-to-Read - που μάλιστα αποτελούν και αναπόσπαστο κομμάτι του – είναι η γλώσσα και το περιεχόμενο, η εικονογράφηση, ο σχεδιασμός και η διάρθρωση του κειμένου. Καθεμία από τις παραπάνω κατευθυντήριες ακολουθείται από συγκεκριμένες αρχές (Μανερλάκης, 2008· Nomura et al., 2012· Tronbacke, 1996).

A. Γλώσσα και Περιεχόμενο

Η γλώσσα που χρησιμοποιείται σε κείμενα Easy-to-Read, θα πρέπει να διακρίνεται από αμεσότητα, απλότητα και σαφήνεια, χωρίς την εμπλοκή αφηρημένων εννοιών. Συνήθως επιλέγεται η χρήση του β' προσώπου. Μεγάλη σημασία θα πρέπει να δίνεται και στην αποφυγή της μεταφορικής γλώσσας, καθότι μπορεί εύκολα να οδηγήσει σε παρερμηνείες.

Το λεξιλόγιο θα πρέπει να είναι και αυτό με τη σειρά του απλό και κατανοητό, χωρίς τη χρήση και εμπλοκή δύσκολων και περίπλοκων εννοιών. Σε περιπτώσεις όμως, που η αποφυγή τους είναι αδύνατη, θα πρέπει να περιγράφονται και να αναλύονται με πιο απλό και κατανοητό τρόπο.

Υψιστη σημασία θα πρέπει να δίνεται επίσης και στη δομή των προτάσεων. Πέραν του ότι θα πρέπει να αποφεύγονται οι μακροσκελείς προτάσεις, κάθε φράση που εμπεριέχει διαφορετικό νόημα, θα πρέπει να βρίσκεται σε ξεχωριστή σειρά.

Επιπρόσθετα, χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι και η λογική συνέχεια που θα πρέπει να διακρίνει το κείμενο στο σύνολό του.

B. Εικονογράφηση

Οι εικόνες που εμπεριέχονται σε ένα προσαρμοσμένο κείμενο, αποτελούν εξίσου σημαντικό κομμάτι της μεθόδου Easy-to-Read. Ιδίως για τα άτομα που αντιμετωπίζουν σοβαρότερες δυσκολίες στην ανάγνωση, αποτελούν πολύ σημαντικό εργαλείο για την αποκωδικοποίηση και κατανόηση του κειμένου. Μάλιστα, όταν οι έννοιες που περιγράφονται στο κείμενο είναι περισσότερο αφηρημένες, όπως για παράδειγμα η περιγραφή συναισθημάτων, η ύπαρξη των εικόνων είναι πλέον επιτακτική. Με αυτόν τον τρόπο, γίνεται προσπάθεια έτσι ώστε να αποφευχθούν οι παρερμηνείες από τον αναγνώστη.

Ένας από τους βασικότερους τύπους εικόνων που είναι κατάλληλες για κείμενα Easy-to-Read, είναι τα εικονογράμματα, που αποσκοπούν στην αναπαράσταση κάποιου αντικειμένου, έννοιας, ακόμη και ενέργειας.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό γνώρισμα των εικόνων είναι πως θα πρέπει να παρουσιάζονται παράλληλα με το σημείο του κειμένου το οποίο αντικατοπτρίζουν. Συνήθως, η θέση τους είναι είτε στα δεξιά, είτε στα αριστερά του κειμένου.

Γ. Σχεδιασμός και Διάρθρωση κειμένου

Ένας άλλος εξίσου σημαντικός παράγοντας για τη δημιουργία κειμένων Easy-to-Read, είναι ο τρόπος με τον οποίο διαρθρώνεται το κείμενο. Απώτερος σκοπός της συγκεκριμένης αρχής, είναι η δημιουργία ελκυστικών και προσβάσιμων κειμένων, που θα αφυπνίζουν και θα προκαλούν το άμεσο ενδιαφέρον του κάθε αναγνώστη, είτε αυτός αντιμετωπίζει είτε όχι, προβλήματα στην ανάγνωση.

Κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα του όλου σχεδιασμού του κειμένου, αποτελεί η ύπαρξη κενών μεταξύ σειρών και παραγράφων, σε όλη την έκταση του εγγράφου. Επιπρόσθετα, ο αριθμός των λέξεων που εμπεριέχονται σε κάθε σελίδα θα πρέπει να είναι μικρός. Μία ακόμη αρχή της διάρθρωσης του κειμένου, είναι πως σε κάθε σειρά θα πρέπει να εμπεριέχεται μόνο μία φράση. Γενικότερα, κάθε φορά που αλλάζει και το νόημα της πρότασης, αλλάζει και η σειρά στο κείμενο.

Εν κατακλείδι, δε συνίσταται η χρήση πολύχρωμων φόντων (είτε το κείμενο είναι σε έντυπη ή σε ηλεκτρονική μορφή), ενώ ο τύπος της γραμματοσειράς θα πρέπει

να ανήκει στην κατηγορία των «καθαρών», όπως είναι για παράδειγμα οι γραμματοσειρές Calibri και Verdana. Ένα κατάλληλο μέγεθος γραμματοσειράς είναι το 11 ή 12.

Πέραν των παραπάνω βασικών αρχών της μεθόδου Easy-to-Read, ένα ακόμη στοιχείο που διευκολύνει ακόμη περισσότερο την πρόσβαση των ατόμων με δυσκολίες ανάγνωσης στην πληροφορία, είναι το γλωσσάρι. Στο τέλος κάθε κειμένου Easy-to-Read, καλό θα ήταν να υπάρχει ένα γλωσσάρι που να περιέχει έννοιες οι οποίες ανευρίσκονται στο βασικό «κορμό» του κειμένου και είναι πολύ πιθανόν να δυσκολεύουν τον αναγνώστη, εξαιτίας της πολυπλοκότητάς τους.

Σήμερα, οι εφαρμογές της μεθόδου Easy-to-Read για τη δημιουργία κειμένων σύμφωνα με τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού, εντοπίζονται σε ένα αρκετά μεγάλο φάσμα υπηρεσιών. Τα έντυπα, αλλά κυρίως τα ηλεκτρονικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, είναι ένας από τους τομείς στους οποίους αναπτύσσεται με ραγδαίους ρυθμούς η εφαρμογή του Easy-to-Read. Άλλοι τομείς στους οποίους έχει αρχίσει να επεκτείνεται η χρήση του Easy-to-Read, είναι η λογοτεχνία, η δημιουργία προσβάσιμων ιστοσελίδων, αλλά και η χρήση ψηφιακών μέσων μετάδοσης πληροφοριών (Nomura et al., 2012).

3. Στόχοι και υποθέσεις της έρευνας

Στόχος της παρούσας έρευνας, ήταν σε πρώτο στάδιο, να διερευνηθεί το κατά πόσο οι φοιτητές του Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής (ΠΤΕΑ), δυσκολεύονται στην αποκωδικοποίηση και συγκεκριμένα στην κατανόηση του κειμένου του Οδηγού Σπουδών του τμήματος. Επιπρόσθετα, στόχο της έρευνας αποτελεί και η τροποποίηση μέρους του Οδηγού Σπουδών του τμήματος, ώστε φοιτητές με ποικίλης προελεύσεως αναγνωστικές δυσκολίες, να διευκολυνθούν κατά την πρόσβασή τους στο πληροφοριακό υλικό που αναφέρεται στις σπουδές τους. Η μεταγραφή του Οδηγού θα γίνει με βάση τον Καθολικό Σχεδιασμό και συγκεκριμένα με τη μέθοδο Easy-to-Read.

Σύμφωνα με τους παραπάνω στόχους, αναμένονταν ότι οι φοιτητές του τμήματος θα αντιμετώπιζαν δυσκολίες σε σχέση με την κατανόηση του κειμένου του οδηγού σπουδών (Υπόθεση 1). Επιπρόσθετα, θα έβρισκαν ότι η δομή και το περιεχόμενο του Οδηγού Σπουδών του τμήματος, δεν είναι σε καμία περίπτωση σύμφωνη με τις αρχές του Καθολικού Σχεδιασμού, αλλά και της μεθόδου Easy-to-Read (Υπόθεση 2). Αντίθετα μάλιστα, θα έβρισκαν το νέο κείμενο αρκετά κατανοητό, ευανάγνωστο, ελκυστικό και σύμφωνο με τις παραπάνω αρχές (Υπόθεση 3).

4. Μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Το υποκείμενο της έρευνας

Οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα, ήταν αποκλειστικά φοιτητές του ΠΤΕΑ· δε θα μπορούσε άλλωστε το δείγμα της συγκεκριμένης έρευνας να ήταν διαφορετικό, από τη στιγμή που στόχος της ήταν να διερευνηθεί η ύπαρξη δυσκολιών που αντιμετωπίζουν ως προς την κατανόηση του Οδηγού Σπουδών του τμήματος.

Στην πρώτη φάση της έρευνας, ή αλλιώς στη φάση ανίχνευσης, πήραν μέρος συνολικά 103 φοιτητές ($n = 103$), εκ των οποίων, το 77,9 % ήταν πρωτοετείς φοιτητές, ενώ το υπόλοιπο 22,1 % ήταν φοιτητές του δευτέρου έτους². Η επιλογή των φοιτητών με γνώμονα το έτος σπουδών, δεν έγινε τυχαία. Σε περίπτωση που η δειγματοληψία γινόταν με φοιτητές και από τα τέσσερα έτη σπουδών του τμήματος, τα αποτελέσματα δε θα ήταν καθόλου ενθαρρυντικά για την πορεία της έρευνας, επειδή οι φοιτητές των μεγαλύτερων ετών (τρίτου και τετάρτου έτους), είναι πλέον εξοικειωμένοι με τους κανόνες σπουδών του τμήματος, οπότε και οι απαντήσεις τους θα ήταν καίριες και κατά συνέπεια καθόλου διευκολυντικές για την πορεία της παρούσας έρευνας .

Επειδή ο παραπάνω παράγοντας δεν ήταν κατασταλτικός για τη δεύτερη φάση της έρευνας, το δείγμα της ήταν διαφορετικό σε σχέση με αυτό της πρώτης φάσης. Αυτή τη φορά, οι συμμετέχοντες ήταν 30 φοιτητές ($n = 30$) με την κατανομή των φοιτητών να εντοπίζεται και στα τέσσερα έτη σπουδών.

Να σημειωθεί ότι και στις δύο ερευνητικές φάσεις, συμμετείχαν τόσο φοιτητές με αναγνωστικές δυσκολίες, όσο και φοιτητές που δεν είχαν κάποια δυσκολία μάθησης.

² Τα συγκεκριμένα ποσοστά αφορούν τα ερωτηματολόγια ($n = 93$) στα οποία συμπληρώθηκε το εξάμηνο σπουδών (valid percentage).

4.2 Διαδικασία

Για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης, όπως προαναφέρθηκε, ήταν απαραίτητη διαδικασία, η διαίρεσή της σε δύο φάσεις. Στο πρώτο ερευνητικό στάδιο, έπρεπε να ανιχνευτεί εάν όντως υπάρχει η αναγκαιότητα δημιουργίας ευανάγνωστων κειμένων του Οδηγού Σπουδών, όπου θα διευκολύνονται οι αναγνώστες του, δηλαδή οι φοιτητές του τμήματος και ιδιαίτερα αυτοί που αντιμετωπίζουν αναγνωστικές δυσκολίες. Σύμφωνα με τις υποθέσεις της έρευνας, θα πρέπει να υπάρχουν προβλήματα στην κατανόηση του Οδηγού Σπουδών, τα οποία δυσχεραίνουν έως ένα βαθμό και την πορεία σπουδών των φοιτητών. Για παράδειγμα, οι κανόνες δήλωσης μαθημάτων στο ΠΤΕΑ είναι πολύ συγκεκριμένοι και οι φοιτητές θα πρέπει να τους ακολουθούν σε κάθε περίπτωση, ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή πορεία των σπουδών τους καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησης τους στο τμήμα. Εάν οι φοιτητές δεν αντιληφθούν το συγκεκριμένο γεγονός από την αρχή των σπουδών τους, είναι πιθανό να οδηγηθούν σε λανθασμένες επιλογές, οι οποίες με τη σειρά τους να προκαλέσουν διαφόρων ειδών προβλήματα. Για τη διερεύνηση του συγκεκριμένου ζητήματος, δόθηκε σχετικό ερωτηματολόγιο στους συμμετέχοντες.

Τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου επιβεβαίωσαν την αρχική υπόθεση, σύμφωνα με την οποία οι φοιτητές θα αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην κατανόηση μερίδας πληροφοριών του Οδηγού Σπουδών (βλ. αναλυτικά ενότητες 5 και 6). Επομένως, ξεκίνησε ο σχεδιασμός για την υλοποίηση της δεύτερης ερευνητικής φάσης.

Πρώτο μέλημα των ερευνητών, ήταν η τροποποίηση συγκεκριμένων ενοτήτων του Οδηγού Σπουδών με τη χρήση της μεθόδου Easy-to-Read³. Για να είναι όμως, εύστοχη η επιλογή των ενοτήτων που θα περιλαμβάνει η Πρόταση, θεωρήθηκε επιτακτική η συλλογή επιπρόσθετων δεδομένων από το διοικητικό προσωπικό του τμήματος. Πραγματοποιήθηκε λοιπόν, άτυπη συνέντευξη (με τη μορφή συζήτησης) των ερευνητριών με τη γραμματέα του τμήματος. Άλλωστε, δε θα μπορούσε κανείς άλλος να γνωρίζει τα σημεία στα οποία οι φοιτητές του τμήματος συναντούν τις συχνότερες και περισσότερες δυσκολίες, αναφορικά με την πορεία των σπουδών τους στο ΠΤΕΑ. Σύμφωνα λοιπόν, με τη γραμματέα του τμήματος, η τροποποίηση του

³ Στο εξής το τροποποιημένο μέρος του Οδηγού Σπουδών θα αναφέρεται ως «Πρόταση».

Οδηγού Σπουδών θα έπρεπε να επικεντρώνεται πρωτίστως στα σημεία που αφορούν καθαρά τον κανονισμό σπουδών του τμήματος. Επομένως, οι ενότητες που τροποποιήθηκαν προέρχονται από το κεφάλαιο του Οδηγού με τίτλο «Οργάνωση Σπουδών του Τμήματος». Για τη δημιουργία της Πρότασης, ακολουθήθηκαν οι αρχές δημιουργίας ευανάγνωστων κειμένων της μεθόδου Easy-to-Read (βλ. ενότητα 2.8). Στο συγκεκριμένο σημείο, κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί πως όπως και με τις υπόλοιπες εφαρμογές του Καθολικού Σχεδιασμού, οι οποίες απευθύνονται στο σύνολο των ατόμων του εκάστοτε πληθυσμού, έτσι και εδώ, το τελικό προϊόν δεν προορίζεται αποκλειστικά για φοιτητές με αναγνωστικές δυσκολίες, αλλά για το σύνολο των φοιτητών του τμήματος.

Αφού ολοκληρώθηκε η τροποποίηση των επιλεγμένων ενοτήτων του Οδηγού Σπουδών (βλ. Παράρτημα), ζητήθηκε για δεύτερη συνεχόμενη φορά η συνδρομή του διοικητικού προσωπικού του τμήματος. Αυτή τη φορά, κλήθηκαν να ανατροφοδοτήσουν την Πρόταση, ώστε το τελικό αποτέλεσμα να είναι αντιπροσωπευτικό, και φυσικά, σε καμία περίπτωση κατώτερο σε σχέση με τον ισχύοντα Οδηγό Σπουδών.

Μετά τις διορθώσεις που υποδείχθηκαν από την ανατροφοδότηση του διοικητικού προσωπικού, η Πρόταση ήταν πλέον έτοιμη να παρουσιαστεί στους φοιτητές, ώστε να προχωρήσει η μελέτη στο δεύτερο και τελευταίο στάδιό της. Πρώτα, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να ξεφυλλίσουν ηλεκτρονικά το μέρος του Οδηγού Σπουδών που τροποποιήθηκε και στη συνέχεια να πράξουν ακριβώς το ίδιο με την Πρόταση. Έπειτα, κλήθηκαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, το οποίο σχεδιάστηκε με βάση τις αρχές της μεθόδου Easy-to-Read. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από τις απαντήσεις αυτού του ερωτηματολογίου, είναι αυτά που εν τέλει θα κρίνουν και την επίτευξη των αρχικών στόχων της έρευνας.

4.3 Εργαλεία συλλογής δεδομένων

Το μεγαλύτερο μέρος των δεδομένων της συγκεκριμένης μελέτης, συλλέχθηκε μέσω ερωτηματολογίων. Το πρώτο ερωτηματολόγιο που δόθηκε (βλ. Παράρτημα), είχε αποκλειστικό στόχο να ανιχνεύσει εάν οι φοιτητές του ΠΤΕΑ αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με την κατανόηση του οδηγού σπουδών. Περιείχε συνολικά 20 ερωτήσεις, εκ των οποίων οι 18 ήταν κλειστού τύπου, ενώ οι υπόλοιπες 2 ανοιχτού. Στις κλειστού τύπου ερωτήσεις, οι απαντήσεις ήταν δομημένες με βάση την κλίμακα Likert. Σαν αποτέλεσμα χρήσης της συγκεκριμένης κλίμακας, οι κατηγορίες των απαντήσεων ήταν απόλυτα διακριτές μεταξύ τους, παρέχοντας στο συμμετέχοντα ένα ευρύ φάσμα επιλογών (Καθόλου, Λίγο, Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ). Επιπλέον, η δόμησή του με το συγκεκριμένο είδος απαντήσεων, το έκανε αυτομάτως πιο φιλικό για τους συμμετέχοντες, αφού από τη μία πλευρά η οδηγία συμπλήρωσης ήταν απλή και κατανοητή, και από την άλλη, ο χρόνος συμπλήρωσής του δεν ήταν μεγάλος. Το περιεχόμενο των ερωτήσεων κλειστού τύπου, κάλυπτε στο σύνολό του, ένα μεγάλο μέρος των διαδικασιών που οι φοιτητές θα συναντήσουν κατά τη διάρκεια των σπουδών τους. Μολονότι, οι κλειστού τύπου ερωτήσεις ήταν αρκετές για να εξαχθεί ένα ασφαλές συμπέρασμα, θεωρήθηκε αναγκαίο να συμπεριληφθούν στο ερωτηματολόγιο άλλες δύο ερωτήσεις, ανοιχτού τύπου αυτή τη φορά. Έτσι, οι φοιτητές είχαν την ευκαιρία αφενός να αναφέρουν οτιδήποτε σχετικό, που πιθανώς είχε παραληφθεί στις ερωτήσεις κλειστού τύπου και αφετέρου να δώσουν το προσωπικό τους στίγμα σχετικά με τις επικείμενες αλλαγές που σχεδιάζονταν με βάση τον αρχικό σκοπό της έρευνας.

Στη δεύτερη φάση της μελέτης, η συλλογή των δεδομένων από το δείγμα έγινε και πάλι με ερωτηματολόγιο. Αυτή τη φορά, το ερωτηματολόγιο είχε ως σκοπό την αξιολόγηση της Πρότασης σε σχέση με τον υπάρχοντα Οδηγό Σπουδών του τμήματος (βλ. Παράρτημα). Περιείχε 15 ερωτήσεις κλειστού τύπου, που ήταν και αυτές δομημένες με την κλίμακα Likert (Καθόλου, Λίγο, Αρκετά, Πολύ, Πάρα πολύ). Το περιεχόμενο των ερωτήσεων αφορούσε αποκλειστικά το βαθμό συνάφειας της Πρότασης σε σχέση με τις κατευθυντήριες αρχές της μεθόδου Easy-to-Read, πάνω στις οποίες στηρίχτηκε η μεταγραφή. Αυτή τη φορά όμως, οι φοιτητές έπρεπε να δώσουν δύο απαντήσεις σε κάθε ερώτηση: μία για τον Οδηγό Σπουδών και μία για

την Πρόταση. Μετά από κάθε ερώτηση, οι φοιτητές διατύπωναν – εάν βέβαια οι ίδιοι το ήθελαν – τη δική τους πρόταση. Στο τέλος, υπήρχε μία ερώτηση ανοιχτού τύπου όπου οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να προσθέσουν όποια άλλα σχόλια ήθελαν σε σχέση με την Πρόταση.

5. Στατιστική ανάλυση δεδομένων – Αποτελέσματα

Πριν γίνει οποιαδήποτε αναφορά σχετική με τα ερευνητικά αποτελέσματα, να σημειωθεί πως η στατιστική ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του προγράμματος SPSS (Superior Performance Software System), του t-test και τέλος, του ANOVA.

Σύμφωνα λοιπόν, με τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης του ερωτηματολογίου ανίχνευσης αναγκών (1^η φάση έρευνας), η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών δείχνει μία κλίση προς τις χαμηλής κλίμακας απαντήσεις (Καθόλου – Λίγο – Αρκετά). Ενδεικτικά, παρατίθενται τα ποσοστά των απαντήσεων των φοιτητών στις χαμηλότερες κλίμακες μέτρησης (πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Ποσοστά απαντήσεων ερωτηματολογίου ανίχνευσης αναγκών

Κλίμακες απαντήσεων: Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ		ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	
		Καθόλου Λίγο (2 κατηγορίες)	Καθόλου Λίγο Αρκετά (3 κατηγορίες)
1.	Σε ποιο βαθμό έχετε κατανοήσει την κατηγοριοποίηση των μαθημάτων του ΠΤΕΑ σε κύκλους σπουδών;	49,5%	83,5%
2.	Σε ποιο βαθμό έχετε κατανοήσει την κατηγοριοποίηση των μαθημάτων σε υποχρεωτικά και επιλογής;	9,7%	34%
3.	Κατά πόσον σας είναι σαφείς οι έννοιες ECTS και πιστωτικές μονάδες (Π.Μ.);	83,5%	99%

4.	Πόσο σίγουροι είστε ότι γνωρίζετε τον αριθμό Π.Μ που αντιστοιχεί σε κάθε υποχρεωτικό μάθημα;	73,8%	86,9%
5.	Πόσο σίγουροι είστε ότι γνωρίζετε τον αριθμό Π.Μ που αντιστοιχεί σε κάθε μάθημα επιλογής;	72,8%	84,5%
6.	Πόσο κατανοητό σας είναι ότι χρειάζεται συγκεκριμένος αριθμός Π.Μ για την απόκτηση πτυχίου από το τμήμα;	48%	64,7%
7.	Σε τι βαθμό σας βοήθησε ο οδηγός σπουδών όσον αφορά την επιλογή των μαθημάτων που δηλώσατε;	50,5%	83,5%
8.	Πόσο επαρκείς θεωρείτε ότι είναι οι πληροφορίες που δίνονται στον οδηγό σπουδών για κάθε προσφερόμενο μάθημα (περιεχόμενο, στόχοι, τρόποι αξιολόγησης, κλπ.);	30,1%	71,8%
9.	Πόσο εύκολο σας ήταν να ακολουθήσετε τις οδηγίες για τη διαδικασία της δήλωσης μαθημάτων;	33,7%	52,5%
10.	Πόσο εύκολο σας ήταν να ακολουθήσετε τις οδηγίες για τη διαδικασία της δήλωσης συγγραμμάτων μέσω της ηλεκτρονικής υπηρεσίας «Εύδοξος» (εφόσον έχετε ήδη ασχοληθεί με τη συγκεκριμένη δήλωση);	34,4%	51%
11.	Σε ποιο βαθμό σας βοήθησε ο οδηγός σπουδών και/ή η ιστοσελίδα του τμήματος να καταλάβετε σε ποιες περιπτώσεις είναι απαραίτητη η χρήση του username και του password που σας έχει δοθεί από το πανεπιστήμιο;	33,3%	60,6%
12.	Πόσο κατανοητές βρήκατε τις οδηγίες για τη σύνδεση και τον τρόπο χρήσης της ηλεκτρονικής γραμματείας;	36,9%	69,9%
13.	Πόσο κατανοητές βρήκατε τις οδηγίες για τη σύνδεση και τον τρόπο χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του πανεπιστημίου (webmail);	44,7%	68%
14.	Πόσο εύκολο σας ήταν να ακολουθήσετε τις οδηγίες για τη διαδικασία της δήλωσης και της παραλαβής της φοιτητικής σας ταυτότητα (πάσο);	19,4%	43,7%
15.	Πόσο εύκολα βρίσκετε τις πληροφορίες που χρειάζεστε στην ιστοσελίδα του τμήματος;	34%	62,1%
16.	Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πληροφορίες που παρέχει η ιστοσελίδα του τμήματος είναι επαρκείς;	41,7%	77,7%
17.	Κατά πόσον χρησιμοποιήσατε τον οδηγό σπουδών του	54,4%	82,5%

	τιμήματος;		
18.	Πόσο εύχρηστος σας φάνηκε;	51%	89,2%

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, φαίνεται ξεκάθαρα ότι σχεδόν ένας στους δύο φοιτητές απαντά «Καθόλου» ή «Λίγο» στα 9 από τα συνολικά 18 ερωτήματα. Τα παραπάνω ποσοστά μεγαλώνουν, αν προσθέσουμε και την επόμενη κλίμακα απαντήσεων. Αναλυτικότερα, παραπάνω από το 50% των φοιτητών απαντά «Καθόλου», «Λίγο» ή «Αρκετά» σε 16 από τις συνολικά 18 απαντήσεις. Μάλιστα, σε 11 από αυτά τα ερωτήματα, τα ποσοστά των απαντήσεων αγγίζουν ή ξεπερνούν το 70%. Αξιοσημείωτο επίσης, αποτελεί και το γεγονός πως στην ερώτηση 3, το 99% των ερωτηθέντων απαντά «Καθόλου», «Λίγο» ή «Αρκετά».

Σε σχέση με τις απαντήσεις που δόθηκαν στα ερωτήματα ανοιχτού τύπου, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων σημείωσε πως ο Οδηγός Σπουδών είναι μη κατανοητός σε κάποια σημεία, περιέχει πολλές συσσωρευμένες πληροφορίες, ενώ επίσης μία αξιοσημείωτη μερίδα φοιτητών δε γνώριζε τι είναι ο Οδηγός Σπουδών.

Ένα ακόμη σημείο στο οποίο αξίζει να σταθούμε, είναι η διερεύνηση σχετικά με το εάν υπάρχουν διαφορές στις απαντήσεις ανάλογα με το εξάμηνο σπουδών. Σημειώνεται λοιπόν, πως παρατηρήθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις στα ερωτήματα 1, 3, 4, 5, 10, 15 και 16, ενώ για τα υπόλοιπα οι απαντήσεις και δε διαφοροποιήθηκαν σημαντικά (πίνακας 2).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Στατιστικά σημαντικές διαφορές απαντήσεων, ανάλογα με το εξάμηνο σπουδών (1^ο και 3^ο)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	p ⁴
1 ^η ερώτηση	0,25
2 ^η ερώτηση	0,707
3 ^η ερώτηση	0,005
4 ^η ερώτηση	0,016
5 ^η ερώτηση	0,040

⁴ Εάν $p < 0.05$, τότε τα αποτελέσματα είναι στατιστικά σημαντικά· στη συγκεκριμένη περίπτωση, καταδεικνύει την ύπαρξη διαφοροποιήσεων στις απαντήσεις ανάλογα με το εξάμηνο σπουδών.

6 ^η ερώτηση	0,187
7 ^η ερώτηση	0,536
8 ^η ερώτηση	0,394
9 ^η ερώτηση	0,126
10^η ερώτηση	0,041
11 ^η ερώτηση	0,888
12 ^η ερώτηση	0,317
13 ^η ερώτηση	0,625
14 ^η ερώτηση	0,626
15^η ερώτηση	0,019
16^η ερώτηση	0,027
17 ^η ερώτηση	0,379
18 ^η ερώτηση	0,749

Σε ό,τι αφορά τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου της δεύτερης φάσης (πίνακας 3 και πίνακας 4), παρατηρήθηκαν τα εξής:

- Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων, σε όλες τις ερωτήσεις που αφορούσαν την Πρόταση επέλεξε την απάντηση «Πάρα Πολύ». Μάλιστα, στην 8η ερώτηση, το ποσοστό που δόθηκε στη συγκεκριμένη απάντηση έφτασε στο 90%. Παρατηρούμε ακόμη, ότι κανένας δεν επέλεξε τις απαντήσεις «Λίγο» ή «Καθόλου».
- Η συχνότητα των απαντήσεων για τις κλίμακες «Καθόλου» και «Λίγο», ήταν μηδενική και για τις 15 ερωτήσεις που αφορούσαν την Πρόταση. Παράλληλα, σε 6 ερωτήσεις της Πρότασης, η συχνότητα των απαντήσεων στην κλίμακα «Αρκετά» ήταν επίσης μηδενική.
- Σε 14 από τα συνολικά 15 ερωτήματα του Οδηγού Σπουδών, οι ερωτηθέντες έχουν απαντήσει με «Αρκετά».
- Στην ερώτηση 9, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων έχει επιλέξει τόσο για τον Οδηγό Σπουδών, όσο και για την Πρόταση την απάντηση «Πάρα Πολύ». Μάλιστα το συγκεκριμένο ποσοστό παίρνει ακριβώς τις ίδιες τιμές και για τα δύο (76,7%). Να σημειωθεί επίσης, πως

στη συγκεκριμένη ερώτηση συναντώνται τα μοναδικά μηδενικά ποσοστά απαντήσεων για τον Οδηγό Σπουδών, στις κλίμακες «Καθόλου» και «Λίγο» (βλ. Παράρτημα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: Ποσοστά απαντήσεων ερωματολογίου 2ης ερευνητικής φάσης για τον Οδηγό Σπουδών

	Ποσοστά απαντήσεων σε κάθε κλίμακα για τον Οδηγό Σπουδών (%)				
	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
1 ^η ερώτηση	10	23,3	46,7	13,3	6,7
2 ^η ερώτηση	16,7	26,7	46,7	6,7	3,3
3 ^η ερώτηση	16,7	30	33,3	13,3	6,7
4 ^η ερώτηση	13,3	26,7	36,7	6,7	16,7
5 ^η ερώτηση	6,7	26,7	40	20	6,7
6 ^η ερώτηση	3,3	23,3	30	26,7	16,7
7 ^η ερώτηση	10	10	50	13,3	16,7
8 ^η ερώτηση	6,7	26,7	40	20	6,7
9 ^η ερώτηση	0	0	6,7	16,7	76,7
10 ^η ερώτηση	13,3	23,3	40	16,7	6,7
11 ^η ερώτηση	13,3	16,7	50	16,7	3,3
12 ^η ερώτηση	13,3	10	30	26,7	20
13 ^η ερώτηση	23,3	30	16,7	3,3	26,7
14 ^η ερώτηση	20	23,3	23,3	20	13,3
15 ^η ερώτηση	16,7	33,3	40	6,7	3,3

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: Ποσοστά απαντήσεων ερωτηματολογίου 2ης ερευνητικής φάσης για την Πρόταση

	Ποσοστά απαντήσεων σε κάθε κλίμακα για την Πρόταση (%)				
	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα Πολύ
1 ^η ερώτηση	0	0	0	36,7	63,3
2 ^η ερώτηση	0	0	3,3	30	66,7
3 ^η ερώτηση	0	0	10	26,7	63,3
4 ^η ερώτηση	0	0	13,3	23,3	63,3
5 ^η ερώτηση	0	0	0	20	80
6 ^η ερώτηση	0	0	3,3	30	66,7
7 ^η ερώτηση	0	0	6,7	20	73,3
8 ^η ερώτηση	0	0	0	10	90
9 ^η ερώτηση	0	0	6,7	16,7	76,7
10 ^η ερώτηση	0	0	0	20	80
11 ^η ερώτηση	0	0	0	30	70
12 ^η ερώτηση	0	0	0	23,3	76,7
13 ^η ερώτηση	0	0	3,3	36,7	60
14 ^η ερώτηση	0	0	6,7	30	63,3
15 ^η ερώτηση	0	0	3,3	23,3	73,3

Τέλος, σημειώνεται πως στα συγκριτικά αποτελέσματα ανά ζεύγος ερωτήσεων (π.χ. απαντήσεις για την 1η ερώτηση του Οδηγού Σπουδών και της Πρότασης, απαντήσεις για τη 2η, κ.λπ.), όλες οι διαφορές και των 15 ζευγών ερωτήσεων ήταν στατιστικά σημαντικές⁵ (πίνακας 5).

⁵ Επειδή ισχύει $p < 0,05$ για όλα τα ζεύγη των απαντήσεων, τα αποτελέσματα θεωρούνται στατιστικά σημαντικά.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5: Στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των απαντήσεων
Οδηγού Σπουδών – Πρότασης**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	p
1 ^η ερώτηση	0,000
2 ^η ερώτηση	0,000
3 ^η ερώτηση	0,000
4 ^η ερώτηση	0,000
5 ^η ερώτηση	0,000
6 ^η ερώτηση	0,000
7 ^η ερώτηση	0,000
8 ^η ερώτηση	0,000
9 ^η ερώτηση	0,000
10 ^η ερώτηση	0,000
11 ^η ερώτηση	0,000
12 ^η ερώτηση	0,000
13 ^η ερώτηση	0,000
14 ^η ερώτηση	0,000
15 ^η ερώτηση	0,000

6. Συμπεράσματα της έρευνας – Συζήτηση

Σύμφωνα με τα παραπάνω στατιστικά δεδομένα του πρώτου ερωτηματολογίου, επιβεβαιώνεται η πρώτη ερευνητική υπόθεση, το γεγονός δηλαδή ότι οι φοιτητές του τμήματος θα αντιμετώπιζαν δυσκολίες σε σχέση με την κατανόηση του κειμένου του Οδηγού Σπουδών. Γίνεται λοιπόν σαφές, πως οι φοιτητές όντως αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες στην κατανόηση πληροφοριακού υλικού του Οδηγού Σπουδών, που πρέπει οπωσδήποτε να γνωρίζουν προκειμένου η φοίτησή τους στο τμήμα να πραγματοποιείται δίχως τέτοιου είδους «εμπόδια» (υπόθεση 1).

Όσον αφορά στις στατιστικές διαφορές που παρατηρήθηκαν ανάμεσα στις απαντήσεις του πρώτου και του δεύτερου έτους, μια πιθανή εξήγηση μπορεί να είναι η διαφορά στην εμπειρία που χαρακτηρίζει τους φοιτητές του δεύτερου έτους, έναντι αυτών του πρώτου.

Στο δεύτερο ερωτηματολόγιο, οι απαντήσεις που δόθηκαν για τον Οδηγό Σπουδών αντικατοπτρίζουν τις απόψεις των φοιτητών όπως αυτές διατυπώθηκαν στο ερωτηματολόγιο ανίχνευσης, και συγκεκριμένα στις ανοιχτού τύπου ερωτήσεις. Με βάση τα δεδομένα των απαντήσεων για τον Οδηγό Σπουδών, συμπεραίνουμε τελικώς πως η δομή και το περιεχόμενό του δεν είναι σύμφωνα με τις αρχές του Easy-to-Read (υπόθεση 2), αφού τα ποσοστά απαντήσεων κατανέμονται ως επί το πλείστον στις κλίμακες «Καθόλου», «Λίγο» και «Αρκετά».

Αντιθέτως, σε ό,τι αφορά τις απαντήσεις που δόθηκαν για την Πρόταση, η εικόνα που σχηματίζεται από την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων είναι τελείως διαφορετική. Η συγκεκριμένη διαπίστωση ισχυροποιείται από το γεγονός ότι οι συχνότητες των απαντήσεων για την Πρόταση ήταν μηδενικές και για τις 15 ερωτήσεις στις χαμηλές κλίμακες απάντησης (Καθόλου, Λίγο, αλλά και Αρκετά). Καταλυτικά, είναι φανερό πως η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών τείνει να αξιολογεί θετικά την Πρόταση (υπόθεση 3).

Ένα ακόμη σημείο το οποίο πρέπει να αναφερθεί, είναι το γεγονός πως την ερώτηση 9 (*Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι πληροφορίες που υπάρχουν στον οδηγό είναι επαρκείς;*), το ποσοστό των απαντήσεων είναι ακριβώς το ίδιο τόσο για την Πρόταση όσο και για τον Οδηγό Σπουδών (76,7%). Το συγκεκριμένο υψηλό ποσοστό

καταδεικνύει ότι οι φοιτητές πιστεύουν ότι και τα δύο (Οδηγός Σπουδών και Πρόταση) περιέχουν επαρκείς πληροφορίες.

Όλα τα παραπάνω, επιβεβαιώνουν όπως προαναφέρθηκε τις ερευνητικές υποθέσεις 2 και 3. Επιπρόσθετα, το συγκεκριμένο επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι υπάρχει στατιστική σημαντικότητα μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν σε κάθε ερώτηση για τον Οδηγό Σπουδών και την Πρόταση. Αυτό άλλωστε απορρέει από την περιγραφή των δεδομένων, όπως αυτή έγινε στην ενότητα 5.

Κλείνοντας, πρέπει να αναφερθεί ότι δε συναντώνται παρόμοιες έρευνες στη βιβλιογραφία, οπότε δεν μπορεί να γίνει σύγκριση των παρόντων αποτελεσμάτων με αυτά άλλων αντίστοιχων ερευνών.

7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

▪ Ερωτηματολόγιο 1^{ης} ερευνητικής φάσης

1. Σε ποιο βαθμό έχετε κατανοήσει την κατηγοριοποίηση των μαθημάτων του ΠΤΕΑ σε κύκλους σπουδών;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
2. Σε ποιο βαθμό έχετε κατανοήσει την κατηγοριοποίηση των μαθημάτων σε υποχρεωτικά και επιλογής;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
3. Κατά πόσον σας είναι σαφείς οι έννοιες ECTS και πιστωτικές μονάδες (Π.Μ.);
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
4. Πόσο σίγουροι είστε ότι γνωρίζετε τον αριθμό Π.Μ. που αντιστοιχεί σε κάθε υποχρεωτικό μάθημα;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
5. Πόσο σίγουροι είστε ότι γνωρίζετε τον αριθμό Π.Μ. που αντιστοιχεί σε κάθε μάθημα επιλογής;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
6. Πόσο κατανοητό σας είναι ότι χρειάζεται συγκεκριμένος αριθμός Π.Μ. για την απόκτηση πτυχίου από το τμήμα;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
7. Σε τι βαθμό σας βοήθησε ο οδηγός σπουδών όσον αφορά την επιλογή των μαθημάτων που δηλώσατε;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
8. Πόσο επαρκείς θεωρείτε ότι είναι οι πληροφορίες που δίνονται στον οδηγό σπουδών για κάθε προσφερόμενο μάθημα (περιεχόμενο, στόχοι, τρόποι αξιολόγησης, κ.λπ.);
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ
9. Πόσο εύκολο σας ήταν να ακολουθήσετε τις οδηγίες για τη διαδικασία της δήλωσης μαθημάτων;
Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

10. Πόσο εύκολο σας ήταν να ακολουθήσετε τις οδηγίες για τη διαδικασία της δήλωσης συγγραμμάτων μέσω της ηλεκτρονικής υπηρεσίας «Εύδοξος» (εφόσον έχετε ήδη ασχοληθεί με τη συγκεκριμένη δήλωση);

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

11. Σε ποιο βαθμό σας βοήθησε ο οδηγός σπουδών και/ή η ιστοσελίδα του τμήματος να καταλάβετε σε ποιες περιπτώσεις είναι απαραίτητη η χρήση του username και του password που σας έχει δοθεί από το πανεπιστήμιο;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

12. Πόσο κατανοητές βρήκατε τις οδηγίες για τη σύνδεση και τον τρόπο χρήσης της ηλεκτρονικής γραμματείας;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

13. Πόσο κατανοητές βρήκατε τις οδηγίες για τη σύνδεση και τον τρόπο χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του πανεπιστημίου (webmail);

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

14. Πόσο εύκολο σας ήταν να ακολουθήσετε τις οδηγίες για τη διαδικασία της δήλωσης και της παραλαβής της φοιτητικής σας ταυτότητα (πάσο);

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

15. Πόσο εύκολα βρίσκετε τις πληροφορίες που χρειάζεστε στην ιστοσελίδα του τμήματος;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

16. Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι πληροφορίες που παρέχει η ιστοσελίδα του τμήματος είναι επαρκείς;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

17. Κατά πόσον χρησιμοποιήσατε τον οδηγό σπουδών του τμήματος;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

18. Πόσο εύχρηστος σας φάνηκε;

Καθόλου Λίγο Αρκετά Πολύ Πάρα πολύ

19. Τι σας δυσκόλεψε περισσότερο μελετώντας τον οδηγό σπουδών; Περιγράψτε σύντομα.

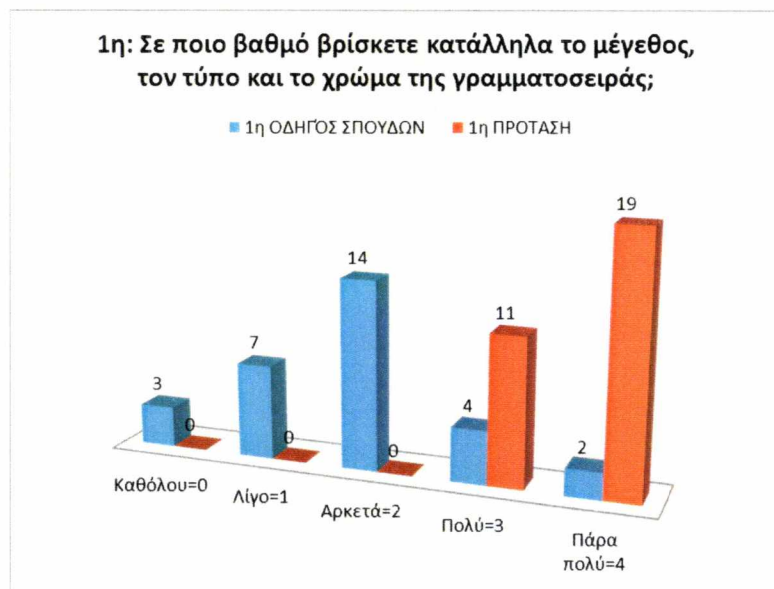
20. Γράψτε μας την άποψή σας και τις προτάσεις σας για το τι θα σας διευκόλυne περισσότερο στην απόκτηση και την κατανόηση πληροφοριών σε σχέση με όλα τα παραπάνω.

▪ Ερωτηματολόγιο 2^{ης} ερευνητικής φάσης

Διαλέξτε την απάντηση που είναι πιο κοντά στην άποψή σας και καταγράψτε τον αντίστοιχο αριθμό. Καθόλου = 0 Λίγο = 1 Αρκετά = 2 Πολύ = 3 Πάρα πολύ = 4	ΟΛΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΡΟΤΑΣΗ Σύμφωνα με τη μέθοδο easy-to-read
1. Σε ποιο βαθμό βρίσκετε κατάλληλα το μέγεθος, τον τύπο και το χρώμα της γραμματοσειράς; Η δική σου πρόταση		
2. Σε ποιο βαθμό βρίσκετε κατάλληλα το μέγεθος, τον τύπο και το χρώμα των σχεδιαγραμμάτων και των πινάκων; Η δική σου πρόταση		
3. Σε ποιο βαθμό βρίσκετε κατάλληλα το μέγεθος και το χρώμα των εικόνων; Η δική σου πρόταση		
4. Κατά πόσον πιστεύετε ότι οι εικόνες ταυρίζουν με το περιεχόμενο του κειμένου; Η δική σου πρόταση		
5. Κατά πόσον πιστεύετε ότι οι εικόνες, οι πίνακες, τα σχεδιαγράμματα και το γλωσσάρι βοηθούν στην κατανόηση του κειμένου του οδηγού; Η δική σου πρόταση		
6. Σε ποιο βαθμό βρίσκετε κατάλληλα τον τρόπο οργάνωσης των πληροφοριών; Η δική σου πρόταση		
7. Σε ό,τι αφορά τη γραμματική και το συντακτικό του κειμένου, σε τι βαθμό θεωρείτε ότι είναι κατάλληλη; Η δική σου πρόταση		
8. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το λεξιλόγιο είναι απλό και κατανοητό; Η δική σου πρόταση		

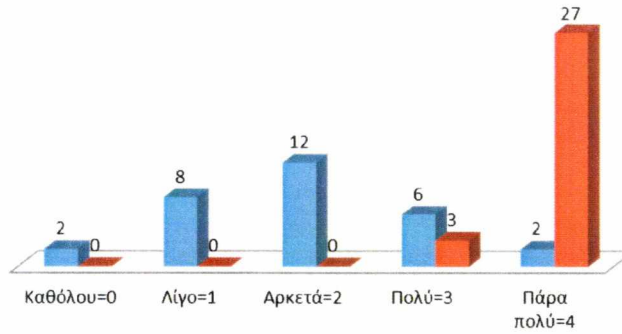
Η δική σου πρόταση			
9.	Κατά πόσον πιστεύετε ότι οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στον οδηγό είναι επαρκείς;		
Η δική σου πρόταση			
10.	Κατά πόσον πιστεύετε ότι ο τρόπος με τον οποίο τονίζονται οι σημαντικές πληροφορίες είναι βοηθητικό;		
Η δική σου πρόταση			
11.	Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι ο τρόπος που δίνονται οι πληροφορίες μέσα από «βήματα» είναι επαρκής (π.χ. βήματα για την απόκτηση του πάσο);		
Η δική σου πρόταση			
12.	Πόσο επαρκείς βρίσκετε τις πληροφορίες που περιέχονται;		
Η δική σου πρόταση			
13.	Πόσο ικανοποιητική βρίσκετε τη χρήση υπερσυνδέσμων (links)		
Η δική σου πρόταση			
14.	Πόσο επαρκής βρίσκετε την ύπαρξη παραδειγμάτων στον οδηγό;		
Η δική σου πρόταση			
15.	Πόσο ενδιαφέρον και ελκυστικό βρίσκετε τον οδηγό;		
Η δική σου πρόταση			

- Ενδεικτικοί πίνακες συχνότητων του ερωτηματολογίου της 2^{ης} ερευνητικής φάσης

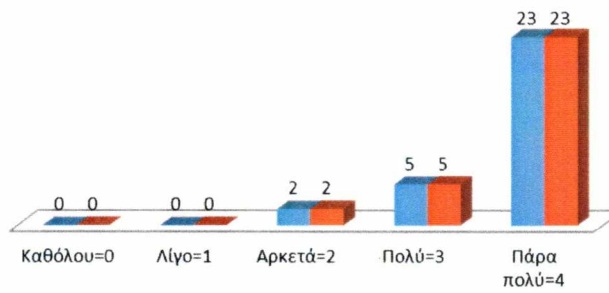
8. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι το λεξιλόγιο είναι απλό και κατανοητό;

■ 8η ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ■ 8η ΠΡΟΤΑΣΗ

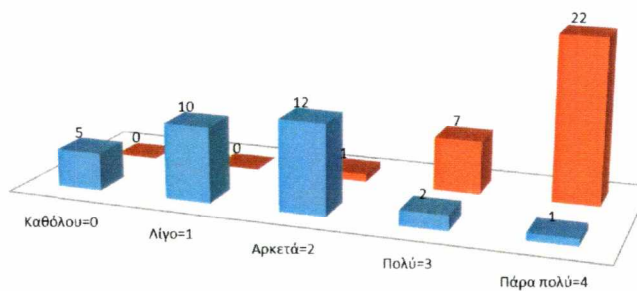
9. Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στον οδηγό είναι επαρκής;

■ 9η ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ■ 9η ΠΡΟΤΑΣΗ

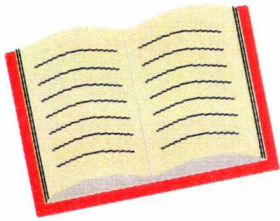
15. Πόσο ενδιαφέρον και ελκυστικό βρίσκετε τον οδηγό;

■ 15η ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ■ 15η ΠΡΟΤΑΣΗ

- Πρόταση Οδηγού Σπουδών

➤ Τι είναι ο οδηγός σπουδών;

Ο **οδηγός σπουδών** είναι το **εγχειρίδιο** στο οποίο θα βρεις όλες τις **σημαντικές πληροφορίες για το τμήμα** σου.

➤ Ποιες πληροφορίες θα βρω στον οδηγό σπουδών;

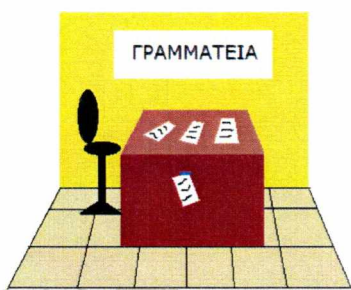
Στον οδηγό σπουδών θα βρεις:

- **Πού, πότε και πώς** γίνονται οι εγγραφές στο τμήμα
- Τι είναι και τι να ξέρεις για
 - ✓ το ακαδημαϊκό έτος
 - ✓ τα εξάμηνα σπουδών
 - ✓ τις εξεταστικές περιόδους.
- **Σημαντικές γνώσεις** που πρέπει να έχεις για το τμήμα, όπως πόσο θα κρατήσουν οι σπουδές σου και πληροφορίες για τα μαθήματα.
- Τι πρέπει να ξέρεις για το κάθε έτος των σπουδών σου.

Είναι σημαντικό να συμβουλευέσαι συχνά αυτές τις σελίδες!

➤ Η διαδικασία εγγραφής

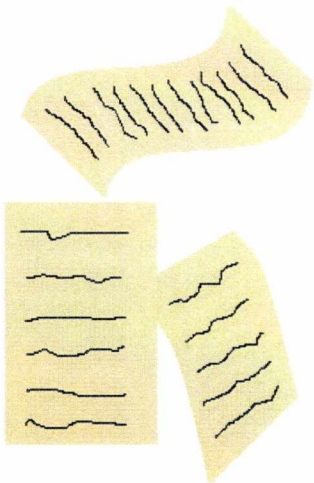

- Η εγγραφή σου θα γίνει **στο γραφείο της γραμματείας** της σχολής (βρίσκεται στο ισόγειο του κτιρίου 3 στο συγκρότημα Παπαστράτου, στα δεξιά σου αν μπεις από την είσοδο της οδού Ιάσονος).

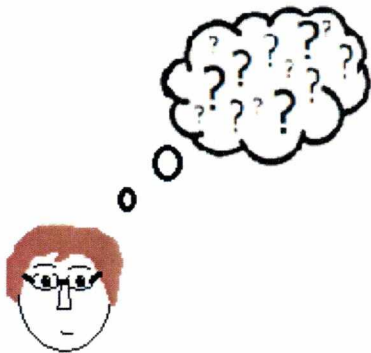

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ						
Δ	Τ	Τ	Π	Π	Σ	Κ
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

- Θα κάνεις την εγγραφή σου το μήνα **Σεπτέμβριο**. Θα μάθεις ποιες μέρες και ποιες ώρες στην ιστοσελίδα του τμήματος, δηλαδή [εδώ](#).

- Για να εγγραφείς χρειάζονται τα παρακάτω:
 1. **Αίτηση εγγραφής** (θα σου τη δώσει η γραμματεία)
 2. **Επικυρωμένο αντίγραφο του απολυτηρίου** σου από το Λύκειο
 3. **Επικυρωμένο αντίγραφο της βεβαίωσης πρόσβασης**
 4. **Υπεύθυνη δήλωση** στην οποία μας βεβαιώνεις ότι δεν είσαι εγγεγραμμένος/η και σε άλλη σχολή ή τμήμα της Ελλάδας
 5. Μία (1) **έγχρωμη φωτογραφία** ταυτότητας
 6. **Αντίγραφο** της αστυνομικής σου **ταυτότητας**

➤ **Τι πρέπει να ξέρεις για τις σπουδές σου**

- **Τι είναι το ακαδημαϊκό έτος; Πόσο διαρκεί;**

Το ακαδημαϊκό έτος είναι το χρονικό διάστημα που διαρκεί από την 1 Σεπτέμβρη ενός έτους ως τις 31 Αυγούστου του επόμενου έτους.

Η φοίτησή σου διαρκεί κανονικά τέσσερα (4) ακαδημαϊκά έτη. Μπορείς να φοιτήσεις μέχρι δυο (2) χρόνια παραπάνω.

- **Τι σημαίνει ακαδημαϊκό εξάμηνο;**

Κάθε ακαδημαϊκό έτος αποτελείται από δύο (2) εξάμηνα: το χειμερινό και το εαρινό.

Κάθε εξάμηνο διαρκεί δεκατρείς (13) εβδομάδες.

Αφού φοιτάς για τέσσερα (4) έτη, τα εξάμηνα που κανονικά θα φοιτήσεις στο τμήμα θα είναι τουλάχιστον οκτώ (8).

- **Και η εξεταστική περίοδος;**

Η περίοδος που γίνονται οι εξετάσεις ονομάζεται εξεταστική.

Στο τέλος κάθε εξαμήνου πρέπει να εξεταστείς στα μαθήματα που έχεις δηλώσει στο συγκεκριμένο εξάμηνο.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ		
Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος
Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος
Ιούλιος	Αύγουστος	Σεπτέμβριος
Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος

Υπάρχουν τρεις (3) τέτοιες περιοδοί:

**Ιανουαρίου-
Φεβρουαρίου**

δίνεις εξετάσεις
στα μαθήματα
που δήλωσες
το χειμερινό
εξάμηνο

διαρκεί
τρεις εβδομάδες

Ιουνίου

δίνεις εξετάσεις
στα μαθήματα
που δήλωσες
το εαρινό
εξάμηνο

διαρκεί
δύο εβδομάδες

Σεπτεμβρίου

μπορείς
να δώσεις ξανά
εξετάσεις
στα μαθήματα
που δήλωσες
στα προηγούμενα
εξάμηνα

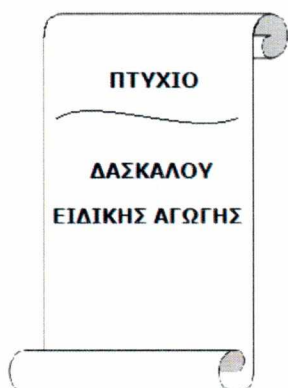
διαρκεί
τρεις εβδομάδες

- **Τι άλλο χρειάζεται να ξέρω για το τμήμα;**

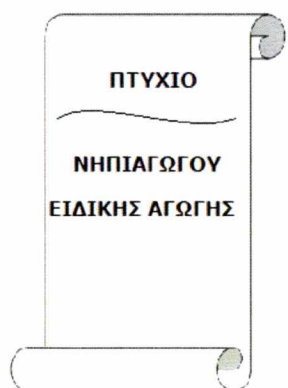
Μπορείς στο ΠΤΕΑ να επιλέξεις ανάμεσα σε δυο κατευθύνσεις.
Θα επιλέξεις στην αρχή του τρίτου έτους.

Μπορείς δηλαδή να γίνεις:

- ✓ *Δάσκαλος Ειδικής Αγωγής*

ή

- ✓ *Νηπιαγωγός Ειδικής Αγωγής*

Είναι σημαντικό να ξέρεις τις παρακάτω πληροφορίες όταν αρχίζεις τις σπουδές σου στο ΠΤΕΑ!

➤ Όνομα και κωδικός χρήστη

username

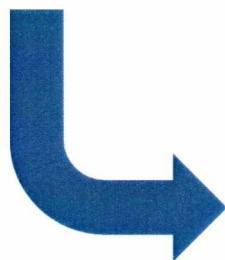
password

Στην αρχή του ακαδημαϊκού έτους, θα πάρεις από τη σχολή **ένα όνομα και έναν κωδικό χρήστη** τα οποία **θα γνωρίζεις μόνο εσύ.**

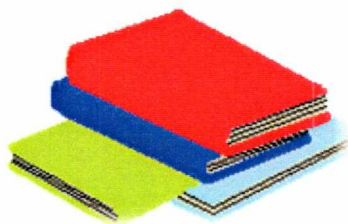
Θα σου χρησιμεύσουν στο να συνδέεσαι μέσω υπολογιστή με τα παρακάτω:

- Ηλεκτρονική γραμματεία
Η ιστοσελίδα είναι [αυτή](#).

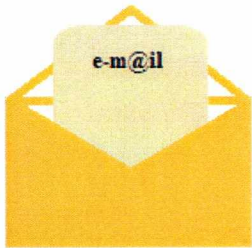
Στην **ηλεκτρονική γραμματεία** μπορείς να κάνεις τις δηλώσεις των μαθημάτων σου, να βλέπεις τις βαθμολογίες σου και να κάνεις διάφορες αιτήσεις.

- Ηλεκτρονική υπηρεσία δήλωσης συγγραμμάτων (Εύδοξος)

- Ακαδημαϊκή ταυτότητα (Πάσο).

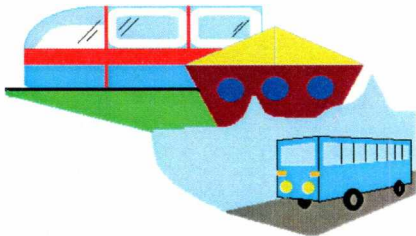
- Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, σε [αυτή](#) την ιστοσελίδα.

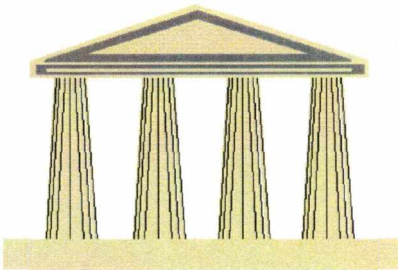
➤ Ακαδημαϊκή ταυτότητα (Πάσο)

- **Τι είναι η ακαδημαϊκή ταυτότητα ;**

Ακαδημαϊκή ταυτότητα είναι η κάρτα με τα προσωπικά στοιχεία σου και τα στοιχεία του τμήματός σου,

που θα σου χρησιμεύσει στο να χρησιμοποιείς τα μέσα μαζικής μεταφοράς φθηνότερα,

ή να μπαίνεις σε χώρους όπως θέατρα και μουσεία φθηνότερα ή δωρεάν.

username

password

- **Πώς θα αποκτήσω την ακαδημαϊκή ταυτότητα;**

Θα πρέπει πρώτα να έχεις πάρει κωδικούς πρόσβασης,

δηλαδή **το όνομα και τον κωδικό χρήστη**

που θα σου δώσουν από το τμήμα.

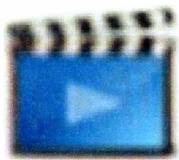
WEB

Μπορείς να μπεις σε αυτή την ιστοσελίδα:

<http://academicid.minedu.gov.gr>

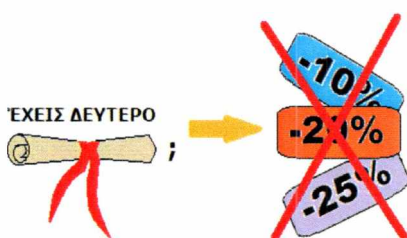
για να κάνεις την ηλεκτρονική σου αίτηση.

Εκεί θα βρεις την επιλογή «**Οδηγίες σε βίντεο**», που θα σε βοηθήσει να ακολουθήσεις τα βήματα για να ολοκληρωθεί η αίτησή σου.

• Τι άλλο πρέπει να ξέρω για την ακαδημαϊκή ταυτότητα;

- Μπορείς να κάνεις αίτηση για να την αποκτήσεις, σε όλη τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους.

- Εάν έχεις αποφοιτήσει και από άλλη σχολή δικαιούσαι να έχεις ακαδημαϊκή ταυτότητα, αλλά χωρίς να έχεις τα παραπάνω οφέλη.

- Όταν ολοκληρώσεις τις σπουδές σου, πρέπει να καταθέσεις την ακαδημαϊκή σου ταυτότητα στη γραμματεία του τμήματος.

Είναι σημαντικό να ξέρεις τις παρακάτω πληροφορίες όταν αρχίζεις τις σπουδές σου στο ΠΤΕΑ!

➤ Μαθήματα

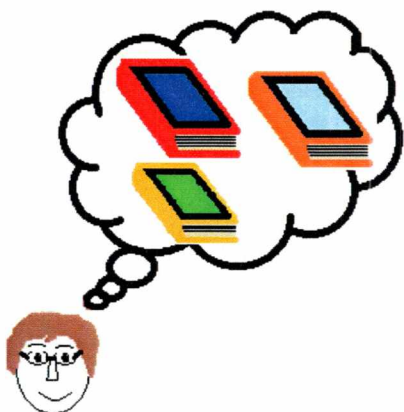
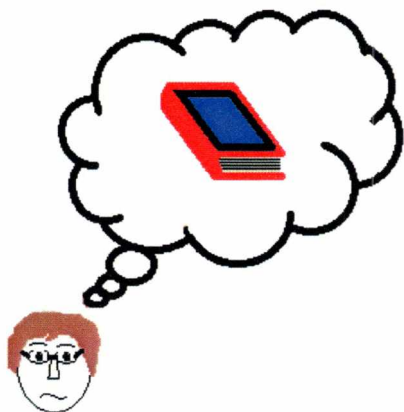
Πρέπει να ξέρεις ότι σε κάθε εξάμηνο θα κάνεις μια δήλωση με τα μαθήματα, τα οποία θα παρακολουθήσεις στο ίδιο εξάμηνο.

- Τα μαθήματα που δηλώνεις σε κάθε εξάμηνο ανήκουν σε δυο κατηγορίες:

- Τα **υποχρεωτικά** (συμβολίζονται με **Υ**): πρέπει να δηλώσεις όσα ανήκουν στο εξάμηνό σου.

Είναι **υποχρεωτικό** να δηλώσεις την **ξένη γλώσσα** και τις **πρακτικές ασκήσεις** στα αντίστοιχα εξάμηνα.

- Τα **επιλογής** (συμβολίζονται με **Ε**): Επιλέγεις ποια θα δηλώσεις, από αυτά που ανήκουν στο εξάμηνό σου ή σε μικρότερο.

Για παράδειγμα, είσαι στο 1^ο εξάμηνο;
Θα δηλώσεις μαθήματα επιλογής του 1^{ου} εξαμήνου.

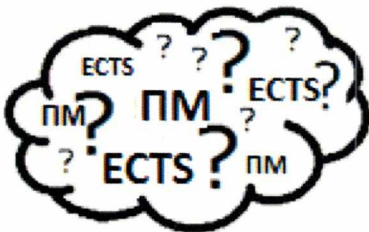
Είσαι στο 3^ο εξάμηνο;
Μπορείς να δηλώσεις μαθήματα επιλογής του 3^{ου} ή και του 1^{ου} εξαμήνου.

- **Τι είναι οι Πιστωτικές Μονάδες (Π.Μ. ή ECTS);**

Οι Πιστωτικές Μονάδες (Π.Μ.) εκφράζουν το φόρτο εργασίας που αντιστοιχεί σε κάθε μάθημα.

Δηλαδή, κάθε μάθημα που δηλώνεις αντιστοιχεί σε έναν αριθμό Π.Μ.

Όσες περισσότερες Π.Μ. έχει ένα μάθημα τόσο περισσότερες απαιτήσεις έχει.

Κάθε **υποχρεωτικό** μάθημα έχει **4 Π.Μ.**

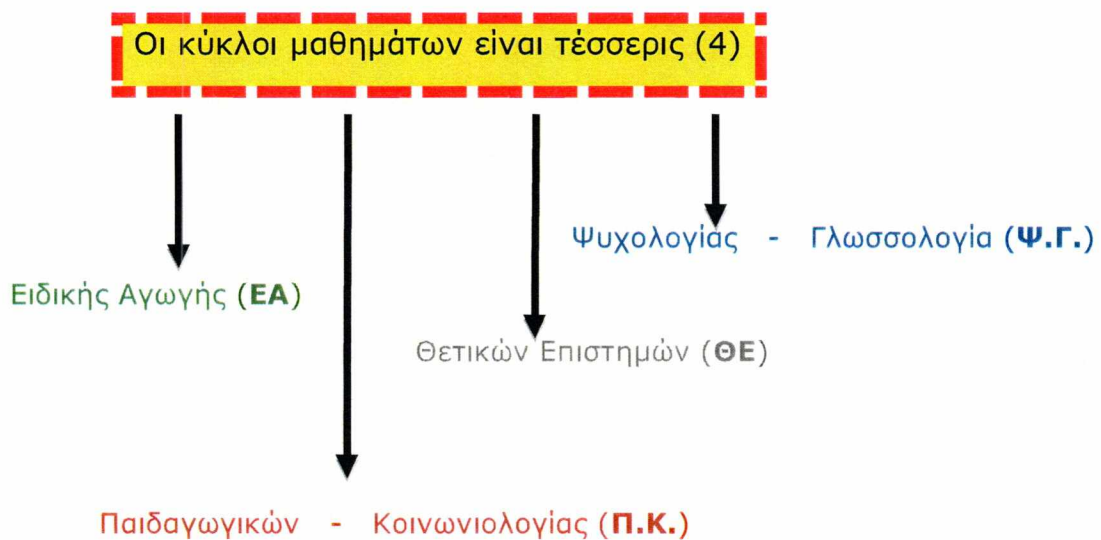
Κάθε μάθημα **επιλογής** έχει **3,5 Π.Μ.**

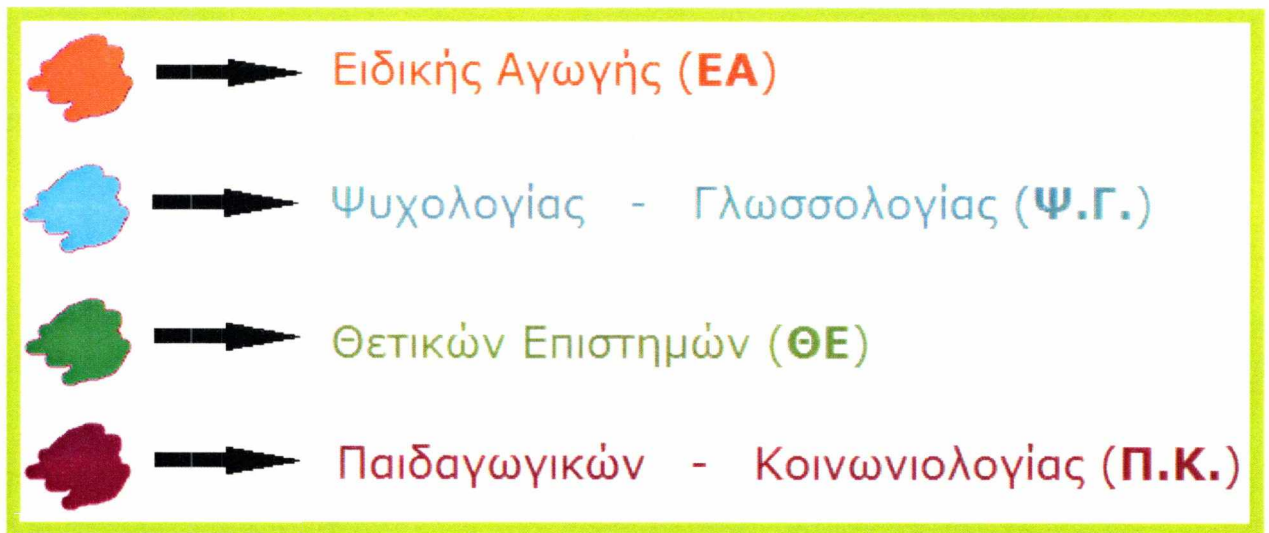
Για να πάρεις πτυχίο από το ΠΤΕΑ,
χρειάζεται να έχεις **δηλώσει** και να έχεις **περάσει**
εξήντα (60) μαθήματα.

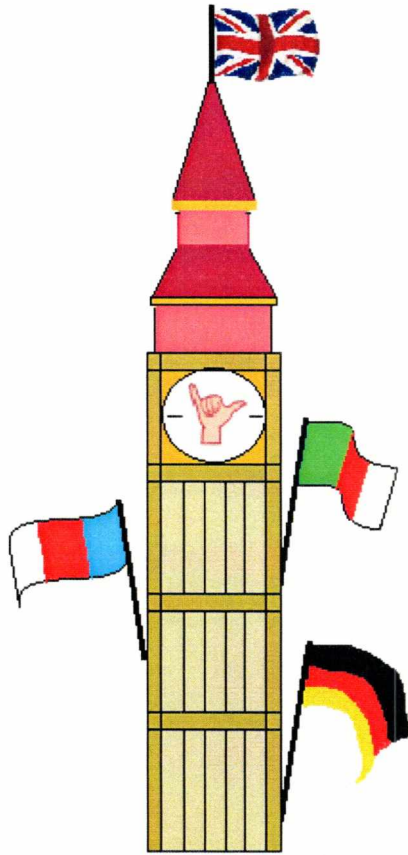
Για να πάρεις πτυχίο, πρέπει να συγκεντρώσεις
διακόσιες σαράντα (240) Π.Μ.

- **Τι είναι οι κύκλοι μαθημάτων;**

Καθένα από τα μαθήματα που δηλώνεις,
ανάλογα με το περιεχόμενό του,
ανήκει σε μια ομάδα που λέγεται κύκλος μαθημάτων.

• Ξένη Γλώσσα

Πρέπει να επιλέξεις μια ξένη γλώσσα και να δηλώσεις και τα τέσσερα (4) μαθήματα της ίδιας γλώσσας.

Για παράδειγμα,
στο πρώτο (1^ο) εξάμηνο θα δηλώσεις το μάθημα Αγγλικά 1,
στο δεύτερο (2^ο) εξάμηνο το μάθημα Αγγλικά 2,
κλπ..

Σε κάθε μάθημα της ξένης γλώσσας αντιστοιχούν 3,5 Π.Μ.

Ξένη Γλώσσα 1	→	3,5
Ξένη Γλώσσα 2	→	3,5
Ξένη Γλώσσα 3	→	3,5
Ξένη Γλώσσα 4	→	3,5

Αν θέλεις, μπορείς να δηλώσεις δυο διαφορετικές ξένες γλώσσες (π.χ. Αγγλικά και Νοηματική), όμως **μόνο οι Π.Μ. και η βαθμολογία της μιας γλώσσας θα μετρηθούν** για το πτυχίο σου.

- **Μπορώ να δηλώσω όσα μαθήματα θέλω, από όποιους κύκλους θέλω;**

Πρέπει να μαζέψεις συγκεκριμένο αριθμό Π.Μ. για όλους τους κύκλους, ώστε να φτάσεις στις **240 Π.Μ.** που χρειάζεσαι για να πάρεις πτυχίο.

Δηλαδή, πρέπει να δηλώσεις συγκεκριμένο αριθμό μαθημάτων από κάθε κύκλο.

Κάποιοι κύκλοι απαιτούν λιγότερα και άλλοι περισσότερα μαθήματα.

Παρακάτω θα δεις πόσα μαθήματα,
ή διαφορετικά πόσες Π.Μ. χρειάζεται να συγκεντρώσεις
μέχρι το τέλος των σπουδών σου,
ώστε να μπορέσεις να πάρεις το πτυχίο σου.

Αριθμός μαθημάτων για κάθε κύκλο

Κύκλος	Υποχρεωτικά μαθήματα	Μαθήματα επιλογής	Σύνολο
Ειδική Αγωγή	9	12	21
Παιδαγωγικά-Κοινωνιολογία	3	4	7
Ψυχολογία-Γλώσσα	5	8	13
Θετικές επιστήμες	5	6	11
Ξένες Γλώσσες	4	-	4
Πρακτική Άσκηση	4	-	4
Σύνολο	30	30	60

Όταν κάνεις τις δηλώσεις για τα μαθήματά σου να θυμάσαι ότι για να πάρεις το πτυχίο σου, χρειάζεται για κάποιους κύκλους να δηλώσεις περισσότερα μαθήματα (π.χ. για τον κύκλο Ειδική Αγωγή) και για κάποιους άλλους λιγότερα (π.χ. για τον κύκλο Παιδαγωγικά-Κοινωνιολογία).

Πιστωτικές Μονάδες για κάθε κατηγορία μαθημάτων

Κατηγορία	Π.Μ. για κάθε μάθημα της κατηγορίας	Σύνολο Π.Μ.
Υποχρεωτικά	4	88
Ξένη Γλώσσα	3,5	14
Πρακτική Άσκηση	7,5 (του 3 ^{ου} έτους) και 9 (του 4 ^{ου} έτους)	33
Επιλογής	3,5	105
Σύνολο		240

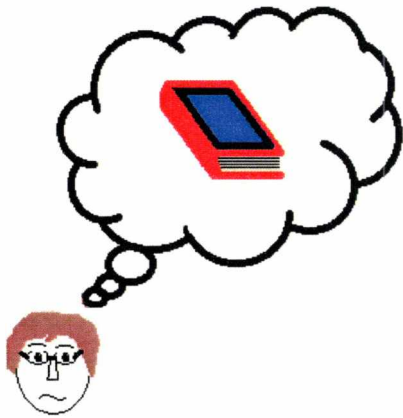
 Άρα τα μαθήματα ανήκουν σε:

- Κατηγορίες, ανάλογα με το αν είναι υποχρεωτικό ή όχι να τα δηλώσεις για να πάρεις το πτυχίο σου (**Υποχρεωτικά** και **Επιλογής**).
- **Κύκλους σπουδών**, ανάλογα με το επιστημονικό τους περιεχόμενο.

Για να πάρεις το πτυχίο σου πρέπει να έχεις δηλώσει και να έχεις περάσει συγκεκριμένο αριθμό Υποχρεωτικών μαθημάτων και μαθημάτων Επιλογής.

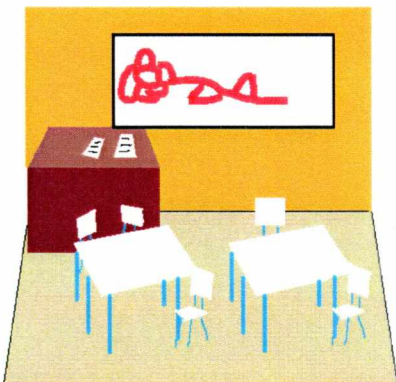
 Μην ξεχνάς ότι πρέπει να δηλώνεις όλα τα Υποχρεωτικά μαθήματα του εξαμήνου σου.

➤ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ (Π.Α.)

Για να πάρεις το πτυχίο σου,
πρέπει να πραγματοποιήσεις την πρακτική σου άσκηση.

Είναι **υποχρεωτικό** να παρακολουθήσεις τις Π.Α..

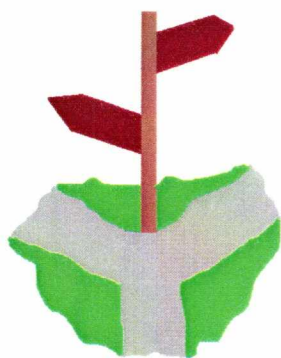
- **Τι κάνω** στην Πρακτική Άσκηση;
 - Παρακολουθείς το μάθημα στη σχολική τάξη.
 - Διδάσκεις και εφαρμόζεις όσα έχεις μάθει από το ΠΤΕΑ.

- **Πότε** γίνεται η Πρακτική Άσκηση;

- Κατά τα εξάμηνα του **3^{ου} και 4^{ου} έτους**
(5^ο, 6^ο, 7^ο και 8^ο εξάμηνο).

- Στην Π.Α. του 3^{ου} έτους
παρακολουθείς και διδάσκεις στα γενικά σχολεία.

- Στην Π.Α. του 4^{ου} έτους
παρακολουθείς και διδάσκεις
σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής.

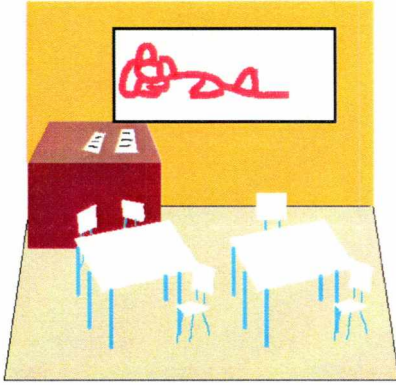
• Π.Α. 3^{ΟΥ} ΈΤΟΥΣ

Στην αρχή του 5^{ου} εξαμήνου επιλέγεις
ποια από τις δύο κατευθύνσεις
θα ακολουθήσεις.

Δηλαδή, μπορείς να επιλέξεις:
την κατεύθυνση Δασκάλων ή
την κατεύθυνση Νηπιαγωγών.

- Αν επιλέξεις την κατεύθυνση Δασκάλων,
θα κάνεις την Π.Α. Γενικής Αγωγής των Δασκάλων.

- Αν επιλέξεις την κατεύθυνση Νηπιαγωγών,
θα κάνεις την Π.Α. Γενικής Αγωγής των Νηπιαγωγών.

Π.Α. Γενικής Αγωγής Δασκάλων

- Στο 5^ο εξάμηνο πραγματοποιείς την Π.Α. Γενικής Αγωγής Δασκάλων I
Τι κάνω στην Π.Α. Γενικής Αγωγής Δασκάλων I;
 - Πηγαίνεις στα γενικά σχολεία μία μέρα κάθε εβδομάδα.
 - Γνωρίζεις το περιβάλλον της τάξης ενός σχολείου γενικής αγωγής.
 - Παρακολουθείς τις διδασκαλίες που γίνονται από το δάσκαλο της τάξης, μπαίνοντας σε διαφορετική τάξη κάθε φορά.
 - Καταγράφεις τις παρατηρήσεις σου Συζητάς για τις παρακολουθήσεις στο αντίστοιχο μάθημα της σχολής (ανατροφοδότηση).

⚠ Μην ξεχνάς πως αξιολογείσαι (δηλαδή παίρνεις βαθμό) για την πρακτική σου!

- Στο 6^ο εξάμηνο πραγματοποιείς την Π.Α. Γενικής Αγωγής Δασκάλων II

Τι κάνω στην Π.Α. Γενικής Αγωγής Δασκάλων II;

- Πηγαίνεις στα δημοτικά σχολεία μία μέρα κάθε εβδομάδα.
- Κάθε φορά κάνεις μία διδασκαλία σε διαφορετική τάξη.
- Μετά τις έξι (6) διδασκαλίες, κάνεις διδασκαλία σε μία τάξη για μία εβδομάδα.
- Για κάθε διδασκαλία ετοιμάζεις και τα αντίστοιχα σχέδια.
- Συζητάς για τις διδασκαλίες σου στο αντίστοιχο μάθημα της σχολής (ανατροφοδότηση).

Π.Α. Γενικής Αγωγής Νηπιαγωγών

- Στο 5^ο εξάμηνο πραγματοποιείς την Π.Α. Γενικής Αγωγής Νηπιαγωγών I

Τι κάνω στην Π.Α. Γενικής Αγωγής Νηπιαγωγών I;

- Πηγαίνεις στα νηπιαγωγεία μια μέρα κάθε εβδομάδα.
- Γνωρίζεις το περιβάλλον του νηπιαγωγείου, τις δραστηριότητες και τον τρόπο που γίνονται.
- Καταγράφεις τις παρατηρήσεις σου.
- Συζητάς για τις παρακολουθήσεις στο αντίστοιχο μάθημα της σχολής (ανατροφοδότηση).
- Στο τέλος του εξαμήνου παραδίδεις την εργασία σου.

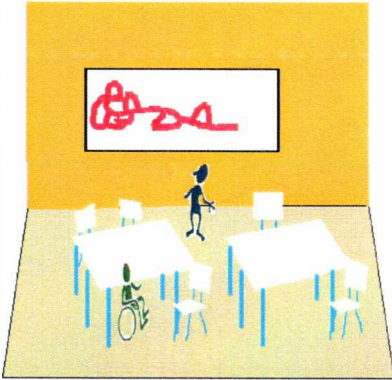
 Μην ξεχνάς πως αξιολογείσαι για τη δουλειά που κάνεις στην πρακτική σου.

- Στο 6^ο εξάμηνο πραγματοποιείς την Π.Α. Γενικής Αγωγής Νηπιαγωγών II

Τι κάνω στην Π.Α. Γενικής Αγωγής Νηπιαγωγών II;

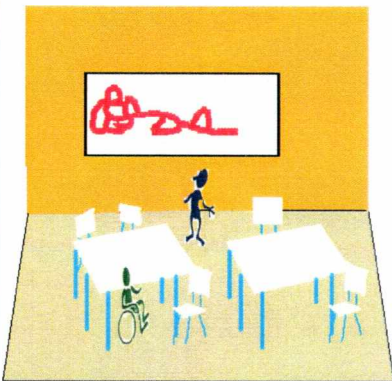
- Πηγαίνεις στα νηπιαγωγεία μια φορά την εβδομάδα, για πέντε (5) εβδομάδες.

- Κάθε φορά διδάσκεις στο νηπιαγωγείο, μαζί με έναν συμφοιτητή ή συμφοιτήτριά σου.
- Μετά τις πέντε (5) διδασκαλίες,
- Κάνεις διδασκαλία στο νηπιαγωγείο για μια εβδομάδα.
- Για κάθε διδασκαλία ετοιμάζεις και τα αντίστοιχα σχέδια.
- Συζητάς για τις διδασκαλίες σου στο αντίστοιχο μάθημα της σχολής (ανατροφοδότηση).

• Π.Α. 4^{ΟΥ} ΕΤΟΥΣ

- Στο 7^ο εξάμηνο πραγματοποιείς την Π.Α. ΣΜΕΑ Ι.

Τι κάνω στην Π.Α. ΣΜΕΑ Ι;

- Η πρακτική γίνεται σε δυο περιόδους.
- Οι φοιτητές χωρίζονται σε δυο ομάδες. Κάθε ομάδα θα κάνει την πρακτική σε μια περίοδο.
- Κάθε ομάδα πηγαίνει στα σχολεία για τρεις (3) εβδομάδες (συνολικά 15 μέρες).

- Γνωρίζεις το χώρο του σχολείου.
 - Παρατηρείς και συμμετέχεις στη διδασκαλία.
 - Επιλέγεις και αξιολογείς ένα μαθητή στον οποίο θα εφαρμόσεις ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα στο επόμενο εξάμηνο.
 - Συζητάς για τις παρακολουθήσεις στο αντίστοιχο μάθημα της σχολής (ανατροφοδότηση).
 - Στο τέλος του εξαμήνου παραδίδεις την εργασία σου.
-
- Στο 8^ο εξάμηνο πραγματοποιείς την Π.Α. ΣΜΕΑ ΙΙ.

Τι κάνω στην Π.Α. ΣΜΕΑ ΙΙ;

- Η πρακτική γίνεται σε δυο περιόδους.
 - Οι ομάδες φοιτητών είναι οι ίδιες.
 - Κάθε ομάδα πηγαίνει στα σχολεία για τρεις (3) εβδομάδες (συνολικά 15 μέρες).
 - Αξιολογείς ξανά το μαθητή που είχες επιλέξει στην Π.Α. ΣΜΕΑ Ι.
 - Εφαρμόζεις το εξατομικευμένο πρόγραμμα.
 - Πραγματοποιείς μία διδασκαλία στην τάξη.
 - Συζητάς για τις διδασκαλίες στο αντίστοιχο μάθημα της σχολής (ανατροφοδότηση).
- Στο τέλος του εξαμήνου παραδίδεις την εργασία σου.

➤ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

1^ο ΕΤΟΣ

Θα επιλέξεις από τα παρακάτω μαθήματα:

1^ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά	Επιλογής
Εισαγωγή στις εφαρμογές ΤΠΕ	Παθογένεση της αναπηρίας
Γενικές αρχές οικολογίας	Εισαγωγή στην ειδική αγωγή
Εισαγωγή στη βαρηκοΐα – κώφωση	Εισαγωγή στη γλωσσολογία
Μαθησιακές Δυσκολίες	Εισαγωγή στην κοινωνιολογία
Ξένη Γλώσσα I	Κλινική νευροψυχολογία του παιδιού
	Το παιχνίδι στην εκπαιδευτική διαδικασία

2^ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά	Επιλογής
Κλινική ψυχολογία: Ψυχολογικά προβλήματα παιδιών	Νεοελληνική Γλώσσα
Εισαγωγή στην εκπαίδευση ατόμων με προβλήματα όρασης	Εκπαιδευτική αξιολόγηση στην ειδική αγωγή
Νοητική καθυστέρηση	Αγωγή υγείας
Το φάσμα του αυτισμού	Βιολογικές βάσεις της ανάπτυξης

Ξένη Γλώσσα II	Γνωστική ανάπτυξη του παιδιού
	Γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού (εργαστηριακό)

 Εργαστηριακό είναι το μάθημα στο οποίο η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική. Είναι δηλαδή υποχρεωτικό να πηγαίνεις, εάν το δηλώσεις.

 Μπορείς να δηλώσεις μαθήματα μόνο από το δικό σου εξάμηνο και όχι από μεγαλύτερα.

 Μην ξεχνάς να κοιτάζεις τις ανακοινώσεις της γραμματείας γιατί:

- Κάποια μαθήματα μπορεί να **μη** γίνονται.
- Μπορείς να δηλώσεις και κάποια **μαθήματα από άλλα τμήματα** εκτός του ΠΤΕΑ.

2^ο ΕΤΟΣ

- Πόσα μαθήματα θα δηλώσω στα εξάμηνα αυτού του έτους;

	Υποχρεωτικά	Επιλογής	Χρωστούμενα	Σύνολο μαθημάτων;	Σύνολο σε ΠΜ;
3^ο εξάμηνο	5	3	2	8 (χωρίς τα χρωστούμενα)	30
4^ο εξάμηνο	5	3	2	8 (χωρίς τα χρωστούμενα)	30

 Χρωστούμενα είναι τα μαθήματα που δήλωσες σε μικρότερο εξάμηνο αλλά δεν τα πέρασες στην εξεταστική του εξαμήνου αυτού ή του Σεπτεμβρη.

Θα πρέπει να τα δηλώσεις ξανά στο επόμενο αντίστοιχο εξάμηνο.

3^ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά	Επιλογής
Διδασκαλία του γραπτού λόγου	Η εκπαίδευση του παιδιού με σοβαρά προβλήματα όρασης- Διδακτικές προσεγγίσεις
Εκπαιδευτική ψυχολογία	Σύγχρονα Διδακτικά μοντέλα για μαθητές με αυτισμό
Μεθοδολογία έρευνας	Ανάπτυξη του λόγου
Βασικές έννοιες και τεχνικές των μαθηματικών	Θεωρίες προσωπικότητας
Ξένη γλώσσα ΙΙΙ	Θεωρίες κοινωνικοποίησης
	Εφαρμογές ΤΠ στην εκπαίδευση και την Ειδική Αγωγή

Όπως βλέπεις, μπορείς να δηλώσεις μαθήματα επιλογής από το περσινό **χειμερινό** εξάμηνο.

4^ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά	Επιλογής
Διδακτική νεοελληνικής γλώσσας	Περιβαλλοντική εκπαίδευση
Συναισθηματικές δυσκολίες	Η διαφοροποίηση του

και προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο: εκπαιδευτικές παρεμβάσεις	αναλυτικού προγράμματος στην εκπαίδευση των παιδιών με προβλήματα όρασης
Ψυχοφυσιολογία	Ερευνητικές εφαρμογές στην ειδική αγωγή (εργαστηριακό)
Σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις	Ψυχολογική και εκπαιδευτική προσέγγιση της νοητικής καθυστέρησης
Ξένη γλώσσα IV	Διδακτική μαθηματικών
	Στατιστική (εργαστηριακό)
	Εφαρμογές ΤΠΕ στην εκπαίδευση και την Ειδική Αγωγή
	Ο ρόλος της αξιολόγησης και της διαφοροποίησης στην πρόσβαση των κωφών παιδιών στο αναλυτικό πρόγραμμα

Όπως βλέπεις, μπορείς να δηλώσεις μαθήματα επιλογής από το περσινό **εαρινό** εξάμηνο.

 Μην ξεχνάς **να κοιτάζεις τις ανακοινώσεις της γραμματείας** γιατί:

- Κάποια μαθήματα μπορεί να **μη** γίνονται.
- Μπορείς να δηλώσεις και κάποια **μαθήματα από άλλα τμήματα** εκτός του ΠΤΕΑ.

3^ο ΕΤΟΣ

- Πόσα μαθήματα θα δηλώσω στα εξάμηνα αυτού του έτους;

	Υποχρεωτικά	Επιλογής	Χρωστούμενα	Σύνολο μαθημάτων;	Σύνολο σε ΠΜ;
5^ο εξάμηνο	4	3	2	7 (χωρίς τα χρωστούμενα)	30
6^ο εξάμηνο	4	3	2	7 (χωρίς τα χρωστούμενα)	30

Βλέπεις ότι έχεις να δηλώσεις ένα Υποχρεωτικό μάθημα λιγότερο.

Εκτός από αυτά τα 7 (έως 10, έχεις χρωστούμενα μαθήματα), θα δηλώσεις και την πρακτική του κάθε εξαμήνου!

5^ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά	Επιλογής
Βασικές έννοιες φυσικών επιστημών	Πειραματική Διδασκαλία φυσικών επιστημών
Θεωρία Διδασκαλίας I	Διδακτική νεοελληνικής γλώσσας ως ξένης
Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	Εφαρμογές εκπαιδευτικής ψυχολογίας
	Ειδική Αγωγή: Εκπαίδευση παιδιών με προβλήματα συμπεριφοράς
	Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας

	Μεθοδολογία δραστηριοτήτων προσχολικής αγωγής I
	Ψυχοφυσιολογία των μαθησιακών διαταραχών
	Γραμματισμός και κωφό παιδί (εργαστηριακό)
	Γνωστικές λειτουργίες και νοητική καθυστέρηση
	Διδασκαλία κοινωνικής κατανόησης σε παιδιά με αυτισμό
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 5^{ΟΥ} ΕΞΑΜΗΝΟΥ	
Π.Α. Γενικής Αγωγής Δασκάλων I	
Π.Α. Γενικής Αγωγής Νηπιαγωγών I	

Υποχρεωτικά	Επιλογής
Παιδαγωγική της ένταξης	Νόηση και δεξιότητες μάθησης
Κινητικά προβλήματα και πολλαπλές αναπηρίες	Έννοιες φυσικών επιστημών στην προσχολική εκπαίδευση
Νευροψυχολογία και ειδικές διαταραχές μάθησης με έμφαση στις μαθησιακές δυσκολίες	Διοίκηση της τάξης και διαχείριση της συμπεριφοράς των μαθητών
	Ψυχοπαθολογία
	Μεθοδολογία δραστηριοτήτων προσχολικής αγωγής II
	Διδακτική φυσικών επιστημών

	Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις στις μαθησιακές δυσκολίες
	Εφαρμοσμένη διδακτική των μαθηματικών
	Ανάπτυξη επιχειρηματικών σχεδίων
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 6^{ΟΥ} ΕΞΑΜΗΝΟΥ	
Π.Α. Γενικής Αγωγής Δασκάλων ΙΙ	
Π.Α. Γενικής Αγωγής Νηπιαγωγών Ι	

4^Ο ΕΤΟΣ

- Πόσα μαθήματα θα δηλώσω στα εξάμηνα αυτού του έτους;

	<i>Υποχρεωτικά</i>	<i>Επιλογής</i>	<i>Χρωστούμενα</i>	<i>Σύνολο μαθημάτων;</i>	<i>Σύνολο σε ΠΜ;</i>
7^ο εξάμηνο	1	6	4	7 (χωρίς τα χρωστούμενα)	30
8^ο εξάμηνο	1	6	4	7 (χωρίς τα χρωστούμενα)	30

Βλέπεις ότι στο 4ο έτος αυτό μπορείς να δηλώσεις περισσότερα χρωστούμενα μαθήματα.

Επίσης να θυμάσαι ότι, εάν κάνεις **πτυχιακή εργασία**, θα δηλώσεις ένα μάθημα λιγότερο από κάθε κύκλο μαθημάτων.

- Ποια είναι τα μαθήματα που μπορώ να δηλώσω στα φετινά εξάμηνα;

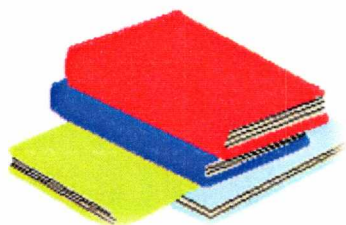
Στα φετινά εξάμηνα θα μπορείς να επιλέξεις από τα παρακάτω μαθήματα:

7^ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά	Επιλογής
	Εργαστηριακή εξάσκηση στις διαταραχές κίνησης και οπτικής αντίληψης
	Βασικές γεωμετρικές έννοιες και η διδασκαλία τους
	Εργαστήριο κλινικής ψυχολογίας: συμβουλευτική γονέων και παιδιών
	Φυσιολογία μάθησης και μνήμης
	Εφαρμογές στην περιβαλλοντική εκπαίδευση
	Διάσπαση προσοχής/υπερκινητικότητα: εκπαιδευτικές παρεμβάσεις
	Μάθηση κοινωνικών και προεπαγγελματικών δεξιοτήτων
	Εργαστήριο γραφής και ανάγνωσης στον κώδικα Braille
	Έγκαιρη ανίχνευση και παρέμβαση στη νηπιακή ηλικία
	Σύγχρονες τάσεις στην ειδική αγωγή
	Εισαγωγή στην επιχειρηματικότητα
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 7^{ΟΥ} ΕΞΑΜΗΝΟΥ	
Π.Α. ΣΜΕΑ Ι	

8^ο ΕΞΑΜΗΝΟ

Υποχρεωτικά	Επιλογής
	Ανάπτυξη εφαρμογών για την εκπαίδευση και την ειδική αγωγή
	Κοινωνία και περιβάλλον
	Κοινωνικές αναφορές εκπαιδευτικών αναγκών: προβληματισμοί για τις δράσεις εκπαιδευτικών συστημάτων
	Εργαστηριακή εξάσκηση στην παθολογία της γλώσσας, της μνήμης, των επιτελικών λειτουργιών
	Πολυγραμματισμοί και εκπαίδευση
	Ψυχογλωσσολογία και εκπαιδευτικές εφαρμογές
	Αναλυτικά προγράμματα για παιδιά με αυτισμό
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ 8^{ΟΥ} ΕΞΑΜΗΝΟΥ	
Π.Α. ΣΜΕΑ ΙΙ	

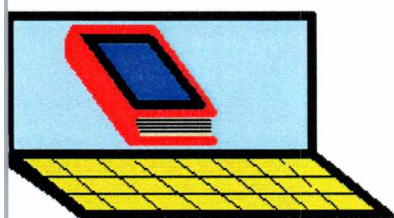
➤ Συγγράμματα

- Πώς θα αποκτήσω τα συγγράμματα (βιβλία) των μαθημάτων μου;

Σε κάθε εξάμηνο κάνεις και δήλωση συγγραμμάτων.

Δηλαδή, επιλέγεις ένα σύγγραμμα για κάθε μάθημα που έχεις δηλώσει.

Θα κάνεις τα εξής:

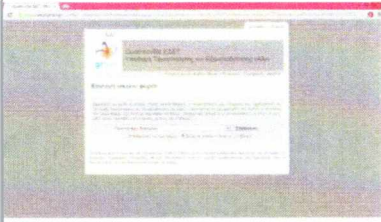

WEB

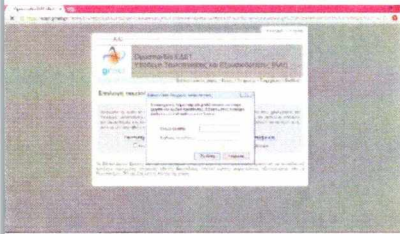
1. Μπες στην ιστοσελίδα <http://www.eudoxus.gr>.

2. Επίλεξε την καρτέλα Φοιτητές-Επιλογή συγγραμμάτων.

3. Στη νέα σελίδα που θα εμφανιστεί, επίλεξε από τη λίστα το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και πάτησε την «Επιβεβαίωση».

4. Συμπλήρωσε το username και το password, που χρησιμοποιείς και για την ηλεκτρονική γραμματεία.

5. Τότε θα δεις την καρτέλα με τα στοιχεία σου.

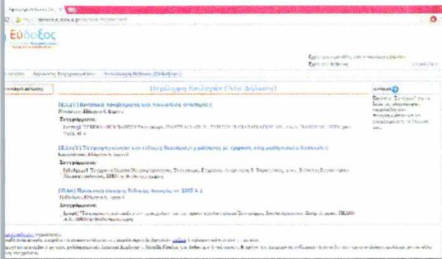
6. Επίλεξε «Δηλώσεις συγγραμμάτων» και μετά «Δημιουργία νέας δήλωσης».

7. Βάλε ✓ στις προϋποθέσεις και επίλεξε «Υποβολή».

8. Ανάλογα με τα μαθήματα που έχεις δηλώσει, επιλέγεις το εξάμηνο στο οποίο βρίσκονται.

9. Τότε θα δεις μια λίστα με τα μαθήματα που περιλαμβάνει το κάθε εξάμηνο.

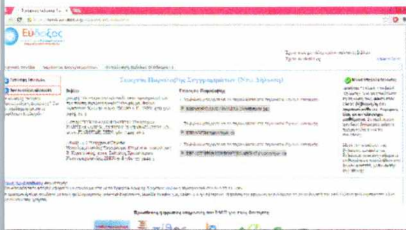
10. Πατώντας σε κάθε μάθημα βλέπεις τα συγγράμματα που μπορείς να επιλέξεις για το μάθημα αυτό. Αφού επιλέξεις τα συγγράμματα, επέλεξε «Συνέχεια».

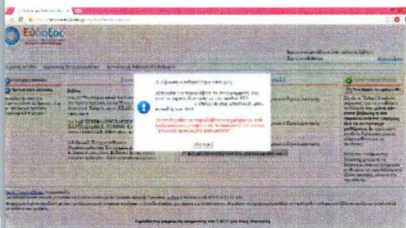
11. Θα δεις τα μαθήματα με τα συγγράμματα που έχεις επιλέξει. Μπορείς να επιλέξεις «Τροποποίηση δήλωσης» αν έχεις κάνει κάποιο λάθος.

11. Επίλεξε «Συνέχεια». Θα δεις τα συγγράμματά σου και πληροφορίες για τα βιβλιοπωλεία από όπου θα τα παραλάβεις. Μπορείς να επιλέξεις «Τροποποίηση δήλωσης», αν έχεις κάνει κάποιο λάθος.

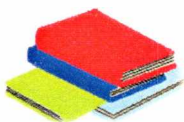
12. Επίλεξε «Τελική υποβολή δήλωσης».

13. Θα πάρεις με μήνυμα στο mail και στο κινητό σου έναν κωδικό που θα χρησιμοποιήσεις για να τα παραλάβεις από τα βιβλιοπωλεία.

➤ Πτυχιακή Εργασία

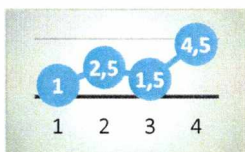
- **Τι είναι;**

Είναι μία εργασία μεγάλης έκτασης.

Μπορεί να είναι:

- κριτική συζήτηση πάνω στη βιβλιογραφία ή

- έρευνα πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα.

- **Τι πρέπει να ξέρω για την Πτυχιακή Εργασία;**

Η Πτυχιακή Εργασία:

- ΔΕΝ είναι υποχρεωτικό να την κάνεις
- είναι ατομική
- γίνεται από το 6ο μέχρι το 8ο εξάμηνο
- συνεργάζεσαι με δύο καθηγητές του ΠΤΕΑ ή άλλου τμήματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και επιλέγετε μαζί το θέμα

Εάν κάνεις **πτυχιακή εργασία**, θα δηλώσεις ένα μάθημα επιλογής λιγότερο από κάθε κύκλο μαθημάτων.

Αν τελικά κάνεις Πτυχιακή Εργασία:

- Μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου πρέπει να καταθέσεις στη γραμματεία αίτηση που να περιέχει τον **τίτλο της εργασίας**, τους **δύο επιβλέποντες καθηγητές** και **περίληψη** της.

Η Πτυχιακή Εργασία πρέπει να παραδοθεί στη γραμματεία:

- σε τρία (3) αντίτυπα
- τυπωμένη στον υπολογιστή
- δεμένη με θερμοκόλληση
- ο τύπος της γραμματοσειράς πρέπει να είναι Times New Romans με μέγεθος 12
- τα διαστήματα μεταξύ των σειρών πρέπει να είναι 1,5
- η στοίχιση πρέπει να είναι πλήρης.

• **Άλλες πληροφορίες...**

Στην 1η (πρώτη) και τη 2η (δεύτερη) σελίδα πρέπει να υπάρχει:

- το όνομα του Πανεπιστημίου, της Σχολής και του Τμήματος
- το θέμα της εργασίας
- το όνομα του φοιτητή και των δύο καθηγητών με τους οποίους συνεργάζεται ο φοιτητής
- ο τόπος και

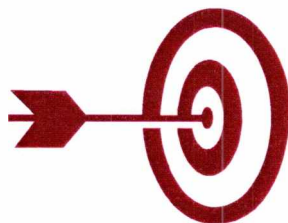
Αν θέλεις η εργασία σου να αξιολογηθεί στην εξεταστική περίοδο:

- **Ιουνίου**, πρέπει να την παραδώσεις έως τις 31 Μαΐου
- **Σεπτεμβρίου**, πρέπει να την παραδώσεις έως τις 8 Σεπτεμβρίου
- **Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου**, πρέπει να την παραδώσεις έως τις 15 Ιανουαρίου

➤ **Τι είναι το πρόγραμμα Erasmus/LLP;**

Μέσα από το πρόγραμμα Erasmus/LLP μπορείς να μετακινηθείς και να φοιτήσεις για ένα χρονικό διάστημα σε ένα Πανεπιστήμιο της Ευρώπης με το οποίο συνεργάζεται το δικό σου πανεπιστήμιο.

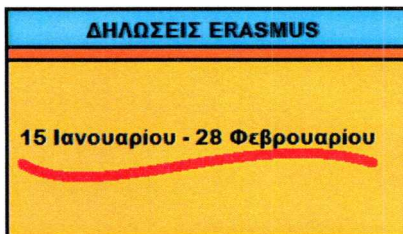
Βασικός στόχος του προγράμματος είναι να αποκτήσεις γνώσεις από τη γλώσσα, τον πολιτισμό και την εκπαίδευση της άλλης χώρας.

Μπορείς να φοιτήσεις στο πανεπιστήμιο που θα σε φιλοξενήσει από τρεις (3) ως δώδεκα (12) μήνες.

Για να συμμετάσχεις στο πρόγραμμα, θα πρέπει να έχεις ολοκληρώσει το πρώτο έτος των σπουδών σου και να γνωρίζεις τη γλώσσα στην οποία γίνονται τα μαθήματα

στο πανεπιστήμιο που θα πας.

Για να μετακινηθείς το επόμενο εαρινό ή χειμερινό εξάμηνο, πρέπει να καταθέσεις τα απαραίτητα δικαιολογητικά **από τις 15 Ιανουαρίου έως τις 28 Φεβρουαρίου.**

Για περισσότερες πληροφορίες και για να καταθέσεις τα απαραίτητα δικαιολογητικά θα απευθυνθείς στο γραφείο διεθνών σχέσεων που βρίσκεται στον πρώτο όροφο του παραλιακού συγκροτήματος Παπαστράτος και σε αυτή την ιστοσελίδα <http://erasmus.uth.gr/index.php/el/>.

Πρέπει ακόμη να ξέρεις ότι στο πανεπιστήμιο που θα επισκεφτείς θα κάνεις δήλωση μαθημάτων.

Οι Πιστωτικές Μονάδες που αναλογούν σε αυτά θα αναγνωριστούν στο ΠΤΕΑ, στον αντίστοιχο κύκλο.

Είναι σημαντικό να μάθεις σε ποιο κύκλο σπουδών του ΠΤΕΑ αντιστοιχούν τα μαθήματα που θα δηλώσεις και στα οποία θα εξεταστείς στο εξωτερικό.

Για παράδειγμα, αν πας στο Orebro της Σουηδίας, θα αποκτήσεις 22,5 Π.Μ για τον κύκλο Π.Κ. Αυτό σημαίνει ότι είναι περιττό να δηλώσεις μαθήματα επιλογής από αυτό τον κύκλο στο ΠΤΕΑ!

Βασικές Έννοιες Ειδικής Αγωγής

Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες	<p>Τέτοιες έχουν τα άτομα που δυσκολεύονται στη μάθηση και την προσαρμογή εξαιτίας διάφορων ιδιαιτεροτήτων (πχ σωματικών ή διανοητικών).</p> <p>Τα άτομα αυτά μπορεί να έχουν:</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Νοητική υστέρηση➤ Προβλήματα ακοής➤ Προβλήματα όρασης➤ Μαθησιακές δυσκολίες➤ Αυτισμό
Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής/ ΣΜΕΑ	<p>Είναι τα <u>ειδικά σχολεία</u> και τα <u>τμήματα ένταξης</u> των γενικών σχολείων, στα οποία πηγαίνουν μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.</p>
Ειδικό Σχολείο	<p>Είναι τα σχολεία στα οποία πηγαίνουν αποκλειστικά μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.</p>
Τμήμα Ένταξης	<p>Είναι η τάξη που υπάρχει που υπάρχει στα γενικά δημοτικά σχολεία και στην οποία πηγαίνουν για κάποιες ώρες οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των σχολείων.</p>
Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης (Κ.Ε.Δ.Δ.Υ)	<p>Είναι οι δημόσιες υπηρεσίες που λειτουργούν με σκοπό να προσφέρουν <u>διάγνωση, αξιολόγηση και υποστήριξη</u> στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ρόλος τους επίσης είναι να υποστηρίζουν και ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και την κοινωνία.</p>
Εξατομικευμένο πρόγραμμα παρέμβασης	<p>Είναι το πρόγραμμα παρέμβασης που θα σχεδιάζεις για τον κάθε μαθητή σου, με βάση τη διάγνωση του και την αξιολόγηση των δυνατοτήτων του, που θα έχεις κάνει.</p>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Μαρνελάκης, Μ. (2008). Γράφω κείμενα εύκολα στην ανάγνωση και στην κατανόηση με τη χρήση της μεθόδου Easy to read. Ανακτήθηκε από http://www.eseepa.gr/images/stories/easy_to_read.pdf.

Ξενόγλωσση

Basham, J. D. & Marino, M. T. (2010). Introduction to the topical issue: Shaping STEM education for all students. *Journal of Special Education Technology*, 25 (3), 1-2.

Blamires, M. (1999). Universal design for learning: Re-establishing differentiation as part of the inclusion agenda. *Support for Learning*, 14 (4), 158-163.

Basham, J.D. & Marino, M.T. (2013). Understanding STEM Education and Supporting Students Through Universal Design for Learning. *Teaching Exceptional Children*, 45 (4), 8-15.

Bernacchio, C. & Mullen, M. (2007). Universal Design for Learning. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 31 (2), 167-169.

CAST (2010). *UDL Toolkits: Planning for All Learners (PAL)*. Ανακτήθηκε από http://www.cast.org/teachingeverystudent/toolkits/tk_procedures.cfm?tk_id=21.

CAST (2013). *Three primary principles guide UDL—and provide structure for the Guidelines*. Ανακτήθηκε από <http://www.udlcenter.org/aboutudl/udlguidelines>.

Council for Exceptional Children, (2005). *Universal design for learning a guide for teachers and education professionals*. Upper Saddle River, NJ.: Pearson Prentice Hall.

Chita-Tegmark, M., Gravel, J. W., de Lourdes B. Serpa, M., Domingos, Y. & Rose, D. H. (2011). Using the Universal Design for Learning Framework to Support Culturally Diverse Learners. *Journal of Education*, 192 (1), 17-22.

Curry, C. (2003). Universal Design Accessibility for All Learners. *Educational Leadership*, 61 (2), 55-60.

Dunn, A. & Pérez, L.F. (2012). Universal Design for Learning (UDL) in Action: The Smart Inclusion Toolkit. *Teaching Exceptional Children*, 45 (2), 41-41.

Edyburn, D. L. (2010). Would you recognize Universal Design for Learning if you saw it? Ten prepositions for new directions for the second decade of UDL. *Learning Disability Quarterly*, 33 (1), 33-41.

Evans, C., Williams, J.B., King, L. & Metcalf, D. (2010). Modeling, Guided Instruction, and Application of UDL in a Rural Special Education Teacher Preparation Program. *Rural Special Education Quarterly*, 29 (4), 41-48.

Haley-Mize, S. & Reeves, S. (2013). Universal Design for Learning and Emergent-literacy Development: Instructional Practices for Young Learners. *International Journal for Professional Educators*, 79 (2), 70-78.

Howard, J. B. (2003). Universal Design for Learning: An Essential Concept for Teacher Education. *Journal of Computing in Teacher Education*, 19 (4), 113-118.

Kame'enui, E. & Simmons, D. (1999). *Toward Successful Inclusion of Students with Disabilities: The architecture of instruction*. Reston, VA: The Council for Exceptional Children.

Leddy, M. H. (2010). Technology to advance high school and undergraduate students in science, technology, engineering, and mathematics. *Journal of Special Education Technology*, 25 (3), 3-8.

Meo, G. (2008). Curriculum Planning for All Learners: Applying Universal Design for Learning (UDL) to a High School Reading Comprehension Program. *Preventing School Failure*, 52 (2), 21-30.

Morra, T. & Reynolds, J. (2010). Universal Design for Learning: Application for Technology-Enhanced Learning. *Inquiry*, 15 (4), 43-51.

N.C. State, (1997), *The principles of Universal Design*. Ανακτήθηκε από:
http://www.ncsu.edu/ncsu/design/cud/about_ud/udprinciplestext.htm.

Nisbett, R. E., Peng, K., Choi, I. & Norenzayan, A. (2001). Culture and systems of thoughts: Holistic versus analytic cognition. *Psychological Review*, 108(2), 29-29.

Nomura, M., Nielsen, G.S. & Tronbacke, B. (2012). *Guidelines for easy-to-read materials*. Ανακτήθηκε από
<http://www.ifla.org/files/assets/hq/publications/professional-report/120.pdf>.

Rose, D. H. & Meyer, A. (2002). *Teaching every student in a digital age: Universal design for learning*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Spooner, F., Baker, J. N., Harris, A. A., Ahlgrim - Delzell, L. & Browder, D. M. (2007). Effects of Training in Universal Design for Learning on Lesson Plan Development. *Remedial and Special Education*, 28 (2), 108-116.

Stockall, N., Dennis, L. & Miller, M. (2012). Right from the Start: Universal Design for Preschool. *Teaching Exceptional Children*, 45 (1), 10-17.

Tronbacke, B. (1996). *Easy-to-read, An important part of reading promotion and in the fight against illiteracy*, 62nd IFLA General Conference-Conference Proceedings- Αύγουστος 25-31, 1996, <http://archive.ifla.org/IV/ifla62/62-trob.htm>.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000119220